

Promise

Voor Bijbels denken in de gezondheid(s)zorg 32ste jaargang nr 3 (juli 2016)

In dit nummer

Zonde tegen de Heilige Geest
Moderne hekserij
Vreugde begint
Bahai

De onvergeeflijk bijbels holistisch

Iedere christen-hulpverlener zal in zijn werk regelmatig in aanraking komen met confidenten, die denken 'de zonde tegen de Heilige Geest' begaan te hebben. In dit artikel wil ik allereerst een analyse maken van de bijbelse betekenis van de onvergeeflijke zonde. Vervolgens wil ik stilstaan bij mogelijke oorzaken waarom christenen denken dat ze in deze zonde leven. De onderliggende problematiek van dit presentatie probleem (1) kan vaak een geestelijke, psychosociale of gedragsmatige oorzaak hebben. Naast een duidelijke bijbelse exegese van het begrip onvergeeflijke zonde, zal zo nodig ook aan eventueel onderliggende oorzaken aandacht geschonken moeten worden.

Lastering van de Heilige Geest

Jezus doet in Mat. 12:31,32 (en Marc. 3:28,29 en Luk. 12:10) een belangrijke uitspraak:

“Wie een woord spreekt tegen de Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden, maar wie tegen de Heilige Geest spreekt, het zal hem niet vergeven worden, niet in deze eeuw en ook niet in de komende”.

De context van deze uitspraak is de genezing door de Here Jezus van een gedemoniseerde blinde en stomme man. Zo'n persoon werd in de eerste eeuw in Palestina gezien als een last, een plaag, iemand die je moest vermijden. Maar Jezus genas hem! Opeens was de man in staat te spreken en te zien! Wat een geweldige vreugde en opluchting moet dit geweest zijn voor de man zelf en degenen die hem verzorgden. De reactie van de Farizeeën die met dit onmiskenbare wonder van gezondmaking door Jezus geconfronteerd werden, was: “Deze drijft de demonen alleen maar uit door Beëlzebul, de aanvoerder van de demonen”. Deze reactie was duidelijk het gevolg van een verharding tegenover het werk van de Heilige Geest door Jezus heen. Jezus weerlegt dit in vs. 25,26 door te zeggen: “Ieder koninkrijk dat tegen zichzelf verdeeld is, wordt verwoest; en geen enkele stad of geen

enkel huis dat tegen zichzelf verdeeld is, zal standhouden. En als de satan de satan uitdrijft, dan is hij tegen zichzelf verdeeld, hoe kan zijn koninkrijk dan standhouden?” Daarna komt Jezus tot bovengenoemde uitspraak.

De uitdrukking 'zonde tegen de Heilige Geest' komt in de Bijbel niet voor; wel 'lastering van de Geest' (vs. 31) en 'spreken tegen de Heilige Geest' (vs. 32) of 'eeuwige zonde' (Marc. 3:29). Een woord spreken tegen de Zoon des mensen is niet (direct) geloven dat Jezus is wie Hij zegt te zijn of onzekerheid ten aanzien van Zijn leer, maar lasteren tegen de Heilige Geest gaat verder. Wat de Farizeeën in de bevrijding van de dove en blinde man deden, ging verder dan een misverstand. Het Griekse woord voor lasteren is *blasphemeo*. Dit betekent: bespotten, belasten, honen, smaden en krenken. Volgens het woordenboek is lasteren: **tegen beter weten** in aantasten van iemands eer en goede naam. De Farizeeën deden hun uitspraken niet uit onwetendheid, maar lasterden bewust en keer op keer het werk van de Heilige Geest. Dit bijvoorbeeld in tegenstelling tot Nicodemus die zei: “Rabbi, wij weten dat Gij van God gekomen zijt als leraar, want niemand kan die tekenen doen, welke Gij doet, tenzij God met hem is” (Joh. 3:2). Dit was de enige conclusie die een eerlijk mens kon trekken, maar tegen beter weten in zeiden de Farizeeën dat de Here Jezus door de overste van de boze geesten Zijn wonderen deed. Joost Verduijn definieert 'het lasteren tegen de Heilige Geest' als een verharding totdat iemand op het punt gekomen is dat hij zelf niets meer met de Geest of met Zijn werk te maken wil hebben. Er vond bij de Farizeeën een groeiende verharding plaats zodat ze zich uiteindelijk verzetten tegen de Heilige Geest (vgl. Hand. 7:51). Deze definitie sluit alle christenen uit die bang en angstig zijn de 'zonde tegen de Heilige Geest' begaan te hebben. Immers als je er bang voor bent is er geen sprake van een blijvende verharding. Het is dus niet zomaar een keer iets doen wat niet

had gemogen, maar een geleidelijke en doorgaande verharding totdat iemand op het punt komt dat hij zelf niets meer met de Geest of Zijn werk te maken wil hebben. Zo iemand ervaart die toestand niet als een probleem.

Het smaden en bedriegen van de Geest

Ook bij het smaden van de Geest (Hebr. 10:29) gaat het in de context niet om een enkele fout maar om een houding van verharding. Het is het beeld van iemand die opzettelijk in zonde leeft nadat hij

e zonde, een e benadering

keerde. Anderen brengen daartegenin dat bijvoorbeeld in Mat. 12:32 wordt gezegd dat er geen vergeving mogelijk is noch in deze eeuw, noch in de toekomst. Of zij wijzen op 1 Joh. 5:16 waar we lezen dat we niet meer hoeven te bidden voor iemand die die zonde tot de dood begaan heeft. Dat laatste zou betekenen dat het om een onvergeeflijke zonde in het leven nu gaat. Daarmee hangt samen de vraag of een wedergeboren christen ooit nog verloren kan gaan. Daar wordt door christenen verschillend over gedacht; beide standpunten beroepen zich op verschillende Bijbelteksten.

Waarom denkt iemand de zonde tegen de Heilige Geest begaan te hebben?

Zoals eerder gezegd, zal iemand die voor hulp komt omdat hij of zij er mee zit, of bang is de zonde tegen de Heilige Geest begaan te hebben, deze zonde juist niet doen, omdat deze erin bestond om te volharden in het belasteren van God en daarover geen gewetenswroeging te hebben. Maar waarom denkt een confidant dan dat hij die zonde begaan heeft? Het is van

belang dit te achterhalen. Veel confidanten verbinden seksuele zonden met zonde tegen de Heilige Geest. Bijvoorbeeld door overspel of koesteren van homoseksuele contacten, sommigen door zelfbevrediging of het zien van porno. Ze baseren hun angst op de tekst in 1 Kor. 6:18,19 waar staat:

“Vlucht weg van hoererie. Elke zonde die de mens doet, blijft buiten het lichaam, maar wie hoererie bedrijft, zondigt tegen zijn eigen lichaam. Of weet ge niet, dat uw lichaam een tempel is van de Heilige Geest, Die in u is en Die u van God ontvangen hebt, en dat u niet van uzelf bent?”.

Het is belangrijk om deze tekst goed te lezen. Er staat: zondigen tegen zijn eigen lichaam, niet: tegen de Heilige Geest Zelf, maar tegen de ‘tempel van de Heilige Geest’. Ook elders in de Bijbel lezen we dat er vergeving is voor seksuele zonden, bijvoorbeeld de zonde van David die overspel met Bathseba bedreef. Natuurlijk volstaat pastorale of geestelijke hulpverlening er niet mee door aan

tot erkenning van de waarheid gekomen is. Ook het bedriegen van of het liegen tegen de Heilige Geest (Hand. 5) blijkt te gaan om een geplande daad waarin God uitgedaagd wordt (Verduijn). In Hebr. 6: 4-6 lezen we over een zonde waarvan mensen zich niet kunnen bekeren. Het wordt voorgesteld als iemand die de Zoon van God opnieuw kruisigt en openlijk te schande maakt (bespot). De bekende theoloog Augustinus die in de 4e en 5e eeuw na Christus leefde, was van mening dat de ‘zonde tegen de Heilige Geest’ was dat iemand zich zijn leven lang niet be-

de confident alleen uit te leggen dat dit niet bedoeld wordt met de onvergeeflijke zonde. Natuurlijk zal verder ingegaan moeten worden op het begeleiden van de confident met betrekking tot het probleem van seksuele zonde, onder andere door een proces van belijden, berouw hebben en vergeving en afkeer van zonden. Maar zeker ook door het herstellen en aangaan van gezonde relaties.

Kwaad spreken van God

In Leviticus 24:16 lezen we dat wie de Naam des Heren lastert (maar ook bij sommige andere zonden ten tijde van het oude testament), ter dood gebracht moet worden. Dat is de reden dat confidenten denken dat als ze kwaad van God gesproken hebben, ze de zonde tegen de Heilige Geest begaan hebben. In de tekst van Leviticus staat echter niet dat er geen vergeving mogelijk is. Elk kwaadspreken van God is niet altijd het lasteren van de Heilige Geest zoals in Mat. 12 bedoeld wordt. Dat blijkt uit het gegeven dat de Here Jezus juist in dat gedeelte duidelijk maakt dat wie iets ten nadele van de Zoon zegt, vergeving kan ontvangen. Ook hier is het natuurlijk wel van belang om door belijdenis tot reiniging van de zonde te komen (Spr. 28:13; 1 Joh. 1:9).

Wie kan de zonde van lastering van de Heilige Geest doen?

Jezus waarschuwt in Mat. 12 de Farizeeën dat ze bezig zijn het werk van de Zoon als duivelswerk te bestempelen. Daarvoor was toen nog vergeving mogelijk. Dat zou korte tijd later anders worden. Tijdens de uitspraak van Jezus was de Heilige Geest namelijk nog niet in het hart van de mensen uitgestort (Joh. 7:39). Maar na Pinksteren is de inwoning van de Heilige Geest mogelijk en kan de Geest ons leiden in de woorden van Jezus (Joh. 14: 12-22). Ongelovigen kunnen de Geest niet lasteren in de betekenis van de context van de Bijbel. In Hebr. 6:4-6 gaat het over mensen "Die ooit door het licht beschenen zijn en deel hebben aan de Heilige Geest". Voor die mensen is het mogelijk om tegen beter weten in de bediening van de Heilige Geest publiekelijk te lasteren en Zijn werken aan satan en diens demonen toe te schrijven. In Hebr. 6 heeft de Heilige Geest op laten tekenen, dat mensen die die zonde begaan hebben, niet meer tot bekering gebracht kunnen worden. Onbekeerlijkheid hoeft niet altijd een zonde tegen de Heilige Geest te zijn, onbekeerlijkheid kan wel het gevolg zijn van het lasteren van de Heilige Geest (2 Thess. 2:11). Ik wil nogmaals benadrukken dat het feit dat confidenten die angst hebben de 'zonde tegen de Heilige Geest' begaan te hebben, meestal de laatste zullen zijn die de Geest publiekelijk lasteren.

Innerlijk vloeken

Vloeken kunnen een verschrikkelijke uitwerking hebben, zoals Salomo al duidelijk maakte, ook al gebruikt hij niet altijd het woord 'vloek' (vgl. Spr. 11:9a; 12:18; 15:4; 18:21). Jacobus zegt: "De tong is een vuur, de wereld van de ongerechtigheid. De tong (...) is een onberekenbaar kwaad, vol dodelijk venijn. Met haar zegenen wij de Heer en Vader, en met haar vervloeken wij de mensen die naar Gods gelijkenis gemaakt zijn. Uit dezelfde mond komt zegen en vloek voort. Dit moet niet zo zijn, mijn broeders" (Jak. 3:8-10). Bewust God vervloeken is meestal niet datgene wat confidenten doen. Het zijn meer dwanggedachten, die ongewild herhaaldelijk in een gelovige op kunnen komen, zonder dat hij deze kan stoppen. Veelal probeert men de obsessieve gedachten, impulsen of voorstellingen te negeren of te onderdrukken. Gedachten als 'een rot-God' of sadistische of onreine voorstellingen over God of vervloekingen van God teisteren de gedachten- en gevoelswereld van gelovigen. Deze dwanggedachten kunnen vaak op twee manieren ontstaan. Ten eerste door occulte contacten. Men kan bewust of onbewust met occulte personen, gedachten, methoden of voorwerpen besmet zijn, en dit kan o.a. tot grote angsten leiden, die bij een gelovige

tot innerlijk vloeken kunnen leiden, wat op zijn beurt weer tot gevolg heeft dat een gelovige denkt de 'zonde tegen de Heilige Geest' begaan te hebben. Voor een uitgebreide checklist van dergelijke mogelijke occulte contacten, zie op onze website onder: 'bevrijdingspastoraat'. Een voorbeeld van een confident die dacht de zonde tegen de Heilige Geest begaan te hebben is mev. K. (fictieve naam). Ze had al meer dan 10 jaar last van innerlijk vloeken en was bang voor eeuwig verloren te zijn. Ze had al heel veel hulpverlening gehad, veel cognitieve gedragstherapieën en pastorale gesprekken. Niets leek te helpen. Ze werd chronisch depressief en heel haar gezin leed onder haar bijna ondraaglijke klachten. Tijdens pastorale gesprekken en in een gebed herinnerde zij zich dat ze 10 jaar geleden een andere kerk bezocht had en zich toen de handen had laten opleggen door een voor haar vreemde man. Deze 'profeteerde' tijdens de handoplegging dat ze in haar leven heel veel moeite en lasten zou ondervinden. In feite werkte dit als een vloek in haar leven (1 Tim. 5:22). Het bracht haar angsten die steeds sterker werden naarmate ze meer stress ervoer in het dagelijks leven. Nadat ze in gebed reiniging gevraagd had en ze verder opgebouwd werd in de zegeningen van het geloof, verdwenen haar angsten

3). Men blijft bijvoorbeeld 'hangen' in depressieve en angstgevoelens die niet goed door de prefrontale cortex, ons controle centrum en identiteitscentrum (niveau 4), gecontroleerd kunnen worden. Door deze emotionele instabiliteit ontstaat er een overweldiging van emoties die door ons rationele denken niet meer beheerst kan worden. Wat er dan gebeurt, is dat er emotionele ontsporingen plaats vinden, zoals bijvoorbeeld innerlijk vloeken, waarvoor vervolgens een volkomen verkeerde verklaring gegeven wordt. Dit mechanisme hebben we in twee uitgebreide artikelen in Promise besproken als een fout in de 'Verbal Logical Explainer' (zie website Promise)

Door de emotionele ontsporing kunnen er sterke emoties vrijkomen die vervolgens geheel verkeerd geïnterpreteerd worden door het brein: ongecontroleerde emoties als innerlijk vloeken, dwanggedachten, vooral versterkt door de gesensibiliseerde amygdala. Sterke angsten die verkeerd vertaald worden door de prefrontale cortex. Angsten die steeds 'het hoogste puntje' opzoeken bij mensen, dat wil zeggen: die steeds verder gesensibiliseerd worden en die in het betekenisstelsel een steeds grotere lading krijgt. Bij christenen betreft dit hun geloofsrelatie met Jezus. Dat veroorzaakt dat de dwanggedachten zich juist op dit terrein gaan ontwikkelen.

Door het innerlijk vloeken zoekt de Verbal Logical explainer (VLE) een verklaring uit het verleden in de in de hippocampus opgeslagen herinneringen. In deze herinnering is de meest 'logische verklaring' dat iemand die zulke dingen denkt en eventueel uitspreekt een lasteraar van God en dus van de Heilige Geest is. Dit mechanisme kan versterkt worden als in het verleden er twijfels over het behoud in Christus waren of dat dit in kerkdiensten vaak benadrukt werd. Dan trekt de VLE de verkeerde conclusie op grond van impliciete gevoelsherinneringen (herinneringen die men niet bewust ervaart) dat men de zonde tegen de Heilige Geest begaan heeft, wat vervolgens de angsten verder doet aanwakkeren. Dit verklaringmodel van de hersenen is dan gebaseerd op impliciete gevoelens uit het verleden die in het heden getriggerd worden en die door het VLE dus verkeerd geïnterpreteerd worden. Door die extreme angsten, die zich ook op geloofsterrein ontwikkelen, kunnen mensen ook denken dat zij allerlei ervaringen in het verleden van satanisch ritueel misbruik meegemaakt hebben en daar allerlei gedachten en beelden bij hebben. Dit zijn geen echte herinneringen maar angstvoorstellingen.

Praktijkvoorbeeld van innerlijk vloeken

Een jongeman van begin twintig heeft

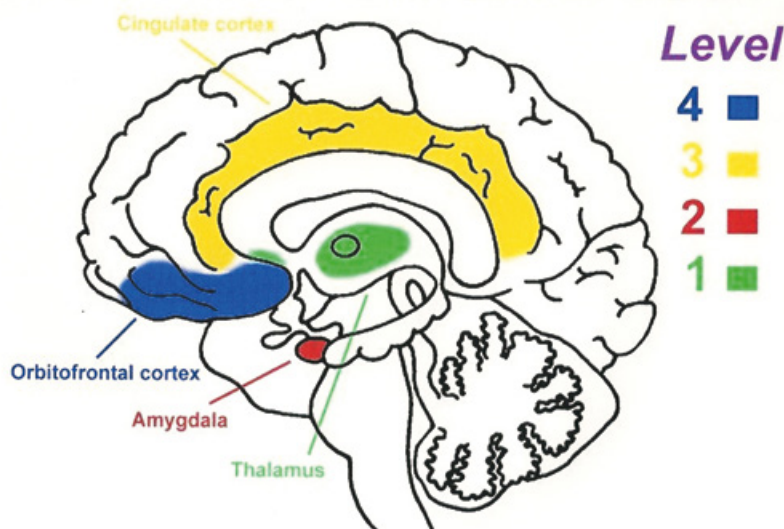
en dwanggedachten van het innerlijk vloeken. Dit is een vorm van besmetting die zelfs binnen de kerk kan gebeuren en waarop niet alle pastorale begeleiders bedacht zijn.

Emotionele zwakte en ontsporing (neurologisch bekeken)

De tweede veel voorkomende mogelijkheid van innerlijk vloeken heeft niets met occultisme te maken en ook niet met persoonlijke zonden. Het is meer te zien als een zwakte die kan ontstaan als het emotionele systeem in de hersenen niet goed georganiseerd of opgebouwd is. Meestal is het een gevolg van trauma A, van vaardigheden die men niet geleerd heeft en/of het gemis van een emotionele opvoeding. Het gevolg kan zijn een verminderde emotionele stabiliteit doordat diepgaande hechtingen in de thalamus niet stabiel zijn (niveau 1). Ook is het vaak een mix van trauma B, erge dingen die men meegemaakt heeft. Hierdoor wordt de amygdala gesensibiliseerd en zullen sterke angsten, rationeel maar ook irrationeel, toenemen (niveau 2). Als men vervolgens niet geleerd heeft emotionele conflicten of piekemoties te verdragen, kan men in de cingula cortex, het gedeelte van de hersenen waarin synchronisatie met anderen plaats vindt, problemen krijgen (niveau

Afbeelding. Het controlecentrum van onze hersenen. Copyright: Jim Wilder
De afbeelding toont ons de hersenstructuren die veelal in verband worden gebracht met de vier niveaus van het controlecentrum. Er is nog steeds enige onzekerheid over de vraag waar sommige functies beginnen en eindigen, maar er zijn veel aanwijzingen dat zij zich concentreren op de plaatsen die op de afbeelding zijn aangegeven. Niveau Eén maakt gebruik van de thalamus die bekend staat als de diepe limbische structuren, zoals de basale ganglia. Niveau Twee speelt zich vooral af in de amygdala. De cingulaire schors bevat het moedergeheugen van Niveau Drie. De meeste aandacht in de wetenschap is gericht op de orbitale prefrontale cortex van Niveau Vier. Met elkaar worden deze structuren wel het limbisch systeem genoemd.

The Brain's Four Level Control Center

al maanden last van innerlijk vloeken en daardoor angsten dat hij de zonde tegen de Heilige Geest heeft begaan. In het jaar dat ik hem begeleidde, studeerde hij, ondanks de extreme stress, af van een technische opleiding aan de universiteit. Hij kwam uit een kerkelijk milieu en hoewel zijn ouders hem niet heel affectief opgevoed hadden, was er wel een goede familieband. In zijn omgang met meisjes speelde wel een bindingsangst als de relatie wat dieper ging en dan werden angsten en innerlijk vloeken weer versterkt. In zijn omgang met medestudenten vermeed hij, vanwege zijn zwakke geweten, op een angstige manier het studentenleven, zoals bijvoorbeeld cafébezoek of bezoek aan de studentensoos. Hij had ook enige trauma's meegemaakt, o.a. het plotseling overlijden van zijn oma met wie hij vele jaren een heel intense band had opgebouwd. Zijn presentatieklacht was innerlijk dwanggedachten en angst voor de 'zonde tegen de Heilige Geest'.

Deze extreem verstandelijk intelligente jongeman kon bij wijze van spreken zelf

Bijbelstudie geven over het lasteren van de Geest en wist rationeel dat hij niet in deze zonde leefde. Het was hem vaak rationeel uitgelegd, er was vaak voor de angst gebeden en ook voor bescherming van de boze, die mogelijk deze angst veroorzaakte of bevorderde. En toch bleef hij angsten houden, ja zelfs zo erg dat hij ook last kreeg van dwanghandelingen om zijn angsten 'te beteugelen'. Deze met hoge cijfers afgestudeerde academicus vertelde me dat hij zich 's ochtends eerst drie keer aan de linkerkant van zijn gezicht moest scheren en vervolgens twee keer aan de rechter kant. Als hij dat niet deed was het wel het bewijs dat hij de onvergeeflijke zonde begaan had! Het was duidelijk dat door getriggerde piekemoties zijn rationele controle van linker hersenhelft en prefrontale cortex volkomen overruled werden door de emoties in de rechter hersenhelft, hetgeen weer tot de verkeerde VLE verklaringen leidde. (Er zijn ook emoties in de linker hersenhelft die vaak door de ratio, het denken gecontroleerd worden. En die bij een juiste voorlichting over bijvoorbeeld een juiste exegese van

het lasteren tegen de Heilige Geest verdwijnen.) Bij deze emoties gaat het vooral om piekemoties in de rechter hersenhelft door o.a. A en B trauma's, instabiliteit en capaciteitsproblemen. Nogmaals, intellectueel en rationeel was de jongeman bovengemiddeld, maar door zijn onvolwassen en beschadigde emotieverwerking had hij niets aan een intellectuele uitleg over innerlijk vloeken.

Pas toen er gewerkt was aan zijn A en B trauma's en aan de versterking van zijn christelijke identiteit, was hij in staat via de prefrontale cortex, zijn identiteitscentrum, de sterke emoties te beteugelen. Ook kon door deze verwerking zijn gevoelige amygdala worden gedesensibiliseerd, waardoor hij minder bevatelijk was voor het triggeren van zijn impliciete herinneringen die hem in het heden parten speelde. Pas toen werd hij bevrijd van innerlijke vloeken en dwanggedachten en dwanghandelingen. Vanzelfsprekend werd het hele proces begeleid door gebed en leiding van de Heilige Geest. Dit is dus een voorbeeld waarbij de hulpverlening niet afdoende is als het bestaat uit alleen de uitleg van wat lasteren van de Heilige Geest is.

Piekemoties die niet verwerkt kunnen worden.

Bij een hulpvraag vanwege de angst te zondigen tegen de Heilige Geest is het prioriteitschema: ten eerste: beoordeling van het gedrag. Is er sprake van daadwerkelijk en publiekelijk tegen beter weten in lasteren van de Heilige Geest? Ten tweede: het nagaan en bidden of er onbeleden occulte contacten geweest zijn, waardoor er mogelijk sprake is van demonisering en daardoor vloekgedrag. De derde en meest voorkomende klacht bij christenen met innerlijk vloeken is het niet kunnen verwerken van piekemoties met de gevolgen die hiervoor beschreven zijn. Zoals gezegd zoeken irreële angsten 'vaak het hoogste puntje op'. Dat wil zeggen angsten tasten vaak dat aan wat voor jou het meest belangrijk is. In die zin, hoe vreemd het misschien klinkt, is het eerder een goed teken. In de zin dat iemand zijn relatie met God geweldig belangrijk vindt en dat verstoring van die relatie zijn grootste angst is. Ik heb dit op heel veel andere terreinen bij mensen met angsten gezien. Bijvoorbeeld bij een buitenlandse ingenieur die in een heel conservatief en beschermd christelijk gezin was opgevoed en opgroeide, maar met weinig affectie. Zijn ouders waren vrij afstandelijk. Zijn grootste ideaal was een gezin te stichten en een kindje op te voeden. Pas heel laat kreeg hij verkering en trouwde enige jaren later. Zijn kinderwens leek in de eerste jaren van

Dit lijkt bij dit probleem niet aangewezen, want het is uiteraard niet goed om door bewust te gaan vloeken de angst te verminderen! Vaak wordt ook cognitieve gedragstherapie aangegeven om het denken over de angsten aan te pakken. Maar zoals in bovengenoemde voorbeelden is dat niet altijd afdoende. Men zal toch veel meer naar de vaak onderliggende traumatische factoren moeten kijken en deze via pastorale gesprekken en gebed en eventueel medicijnen moeten beïnvloeden. Ook kunnen ontspanningsoefeningen zoals de progressieve relaxatie oefeningen van Jacobsen en het aanleren van een diafragma-ademing, een ontspannen ademing door middel van de middenrifspier zeer nuttig zijn om lichamelijk tot rust te komen. Hyperventilatie-aanvallen met alle bijbehorende lichamelijke klachten kunnen de angsten provoceren en of versterken. Deze kunnen vaak met verantwoorde oefeningen goed bestreden worden. Veel angsten worden ook veroorzaakt door het ontbreken van gezonde grenzen. Soms speelt een overgevoelig geweten of een zwak geweten een rol in de angsten. Een christelijke assertiviteitstraining waarin men leert vanuit een christelijke identiteit met grenzen en conflicten om te gaan, kan daarin behulpzaam zijn. Hulp en voorlichting moet in veel gevallen ook aan naastbetrokkenen gegeven worden. Voorkom dat je een persoon met sterke angsten als een probleem gaat zien. Ook al spelen veel angsten zich in de innerlijke wereld af en zijn ze voor anderen niet altijd logisch of voorstelbaar, dat betekent niet dat iemand gek is. Toon begrip en bid voor en met iemand voor innerlijke rust en vrede.

De vreugde des Heren

De vreugde des Heren is mijn kracht. Een van de mogelijke oorzaken van angsten naast de genoemde emotionele instabiliteit van de hersenen en inwerking van A en B Trauma's en verkeerde interpretaties zoals door de Verbal Logical Explainer, is het gebrek aan vreugde met en van God. Soms zijn mensen de weldaden van God en de ervaringen die ze met God hebben vergeten. Het is goed ze in herinnering te brengen en als een sieraad om je hals te binden (Spr. 3:22). Deze herinneringen zijn vaak een bemoediging dat God in het verleden geholpen heeft en Hij nog steeds dezelfde is. Een lijst van zegeningen maken die je van God gekregen hebt, kan behulpzaam zijn om weer aan te haken op die vreugde. Ook leren om in de tegenwoordigheid van Jezus te komen door meditatie (overpeinzing) vanuit Gods Woord en Geest. Leren door Zijn beloften bemoedigd te worden en deze ook leren te benoemen en te belijden. Geestelijke liederen die Gods liefde en

zijn huwelijk niet vervuld te worden. Toch kreeg hij uiteindelijk een dochtertje van wie hij zielsveel hield. Hij vertelde dat toen hij haar ophaalde vanuit de kleuterschool en ze al hollend naar hem toe liep en riep "Pappa, pappa", hij de neiging had haar een flinke schop te geven. Dit was wel het laatste wat hij wilde. Er was geen sprake van occulte belasting maar van een piekemotie die hij niet aankon en leidde tot irrealistische angstgedachten. Pas na het leren van affectieve vaardigheden verdwenen deze angsten. Zo ken ik tal van voorbeelden. Bijvoorbeeld een man die heel veel van zijn vrouw hield en die, toen ze samen naar bed gingen en de trap opliepen, de gedachte kreeg om haar van de trap te duwen. Voorbeelden van irrealistische angsten om datgene wat je het liefste is te beschadigen.

Medicijnen wel of niet?

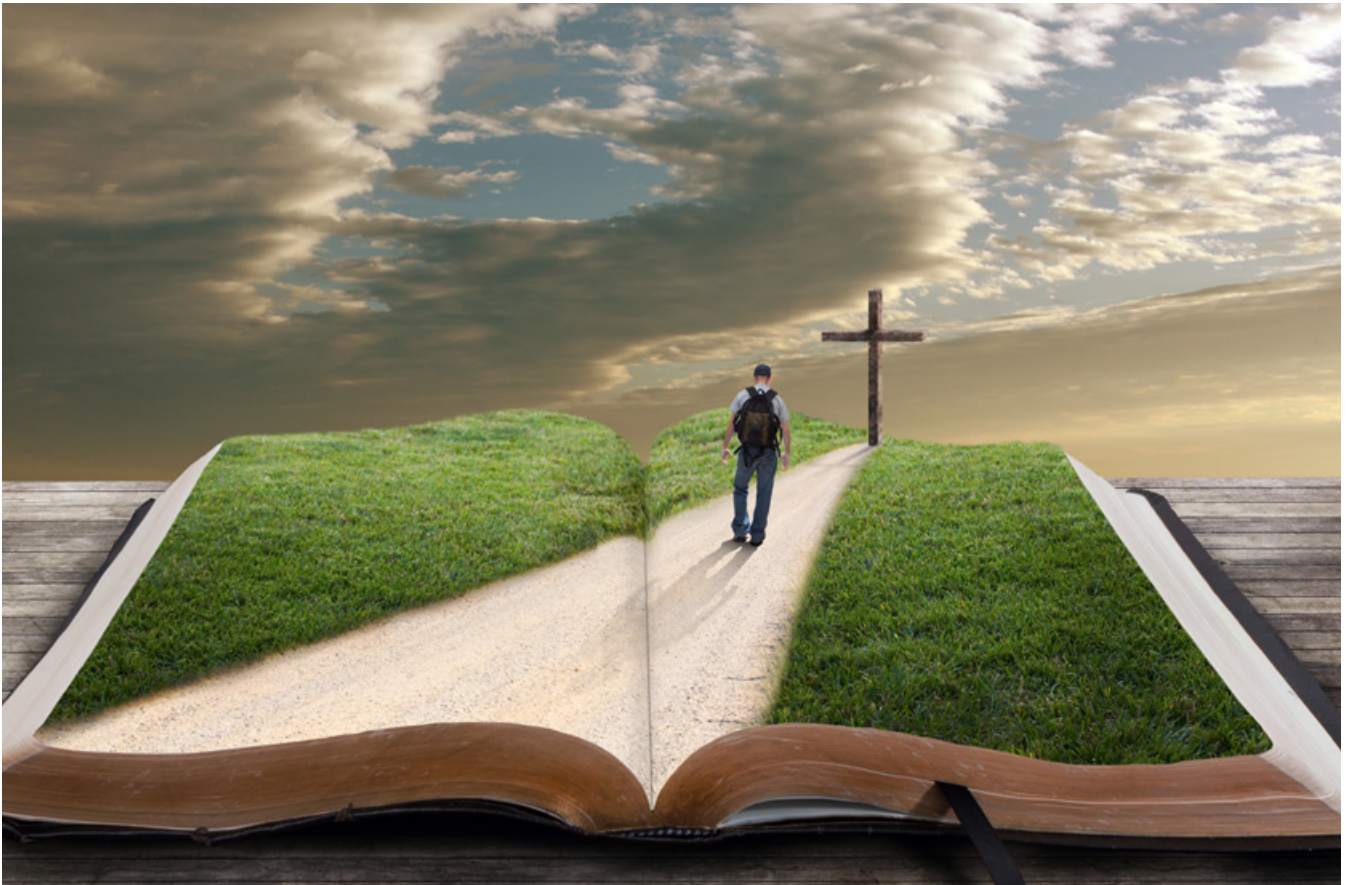
Vaak is er bij chronische angsten de vraag of de klachten ook door medicijngebruik bestreden kunnen worden. Veel christenen zien het gebruik van medicijnen als een blijk van ongelof in genezing door gebed. Vooral als de genoemde klacht de gedachte is dat men tegen de Heilige Geest gezondigd heeft. Vaak is er ook de angst voor een mogelijke verslavende werking van medicijnen die kunnen helpen de angsten te verminderen, of angst voor mogelijke nadelige bijeffecten. Ik denk dat je in zijn algemeenheid geloof en gebruik van medicijnen niet tegen elkaar moet uitspelen. Bovenal mogen christenen beseffen, dat iedere methode, pastor, therapeut, dokter of medicijn een door God gegeven middel is dat met dankzegging gebruikt kan worden om tot gezondmaking te komen. Natuurlijk moet ieder middel dan ook getoetst worden of het door God gegeven is. Medicijnen

zijn wat mij betreft zeker niet a priori uit te sluiten als middel. Vooral bij sterke angsten kunnen medicijnen een vaak noodzakelijk hulpmiddel zijn. Vaak zijn het neurotransmitters die een kalmerende werking op de amygdala (niveau 2) hebben. Maar ook andere middelen die op de ingewikkelde biochemie van de hersenen een angst dempende werking kunnen hebben. Op korte termijn kunnen benzodiazepines zoals diazepam, oxazepam, etc. behulpzaam zijn. Echter alleen voor kortdurend gebruik, anders kan het verslavend werken. Tegenwoordig gebruikt men meer antidepressiva van de types SSRI en SNRI zoals paroxetine (Seroxat), citalopram, fevarin of prozac (fluoxetine). De werking van deze middelen treedt meestal pas na een paar weken in. Ook worden bèta blokkers gebruikt. Sommige anti-epileptica zoals gabapentine hebben ook een angstverminderende werking. Natuurlijk moet e.e.a. gebruikt worden op voorschrift van een arts, die in staat is de voor- en nadelen van een medicijn medisch te af te wegen. Dit moet ook steeds geëvolueerd en gecontroleerd worden. Resumerend kunnen we stellen dat niet iedereen met een angst voor de zonde tegen de Heilige Geest medicijnen moet gebruiken. Bij extreme angsten kunnen deze medicijnen wel degelijk met dankzegging gebruikt worden, vaak als ondersteuning van andere vormen van hulp. Meestal in combinatie met gebed, pastorale gesprekken of sommige vormen van psychotherapie.

Complementaire methoden

Bij veel angststoornissen wordt in de psychotherapie, o.a. bij angsten, een graduele blootstelling aan de angst veroorzakende factoren als een 'acceptance and commitment therapy' geoefend (Exposure).

zorg en bescherming voor ons verworden, helpen ons op Hem gericht te zijn in plaats van op onze angsten. In aanraking komen met de vreugde en liefde van God bestrijdt en verdrijft veel irreële angsten. In het boek 'Vreugde begint' (zie verder in dit blad) wordt beschreven hoe we de vreugde en vrede van God kunnen ontvangen en doorgeven. Ook is het belangrijk te leren vanuit de sterke emoties tot rust te komen, dit door te leren en oefenen voor God te komen.

- Laat het licht van Uw gelaat over ons schijnen, in U vindt mijn hart meer vreugde (Ps. 4: 7,8). Want Gij maakt hem rijk gezegend voor immer. Gij overstelpt hem met blijdschap voor Uw aangezicht (Ps. 21:7).
- Moge de Heer u zegenen en u beschermen. Moge de Heer het licht van Zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn. Moge de Heer u Zijn gelaat toewenden en u vrede geven (Num. 6: 24-26).

© Gerard Feller, mei 2016

- 1) Het is wel degelijk een probleem dat mensen die angst hebben de zonde tegen de H.G. begaan te hebben. Maar in de hulpverlening onderscheidt je vaak een presentatieprobleem en een onderliggend probleem. Bijvoorbeeld een drankprobleem met een onderliggend trauma waardoor men is gaan drinken bv. Beide zijn problemen en beiden moeten serieus genomen worden, zo is de context waar mensen hun probleem zien vaak ook erg belangrijk, als je bv een hyperventilatie aanval hebt en je ten onrechte denkt dat je dood gaat of dat de duivel je aanvalt zet je, je klachten in de verkeerde context dat helpt niet voor een echte genezing. Zoals in het artikel vermeldt zijn de meeste (misschien zelfs alle?) mensen die gedachten hebben met de zonde tegen de Heilige Geest begaan te hebben en bij een christelijke hulpverlener komen geen echte lasteraars van de geest tegen beter weten in. In het artikel wordt naast exegese uitgelegd dat een hulpverlener moet kijken of er een onderliggend probleem is wat ook aandacht nodig heeft.

Literatuur

- Joost Verduijn, De zonde tegen de Heilige Geest. Tijdschrift voor theologie en pastorale counseling, 5e jrg. 1ste kwartaal 1993, nr. 17
- Peter Steffens, zonde tegen de Heilige

Geest. 5775/2015 www.petersteffens.nl

- Internetbijbelschool. 13 De zonde tegen de Heilige Geest
- Kees Roest. Wat dwang met je doet. Boekencentrum Zoetermeer 2005
- www.evangelie-voor-elke-dag.nl/news/zonde-tegen-de-heilige-geest
- <https://stichting-promise.nl/jim-wilder/heel-de-mens-deel-3-neuropsychologie.htm>
- <https://stichting-promise.nl/jim-wilder/4-hersensynchronisatie.htm>
- <https://stichting-promise.nl/jim-wilder/emotionele-synchronisatie.htm>
- <https://stichting-promise.nl/pastoraat/het-geweten.htm>
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Gegeneraliseerde_angststoornis
- <https://stichting-promise.nl/jim-wilder/angst-en-liefdebanden.htm>
- <https://stichting-promise.nl/psychosomatische-onderwerpen/psychosomatiek-in-het-boek-spreuken.htm>
- <https://stichting-promise.nl/psychosomatische-onderwerpen/kangelooft-ziek-maken.htm>
- <https://stichting-promise.nl/gezondheid-bijbel/the-verbal-logical-explainer-vle-1.htm>
- <https://stichting-promise.nl/gezondheid-bijbel/de-verbal-logical-explainer-vle-deel-2.htm>

Wat is moderne hekserij (niet)?

Inleiding

Als christenen hebben we de heerlijke opdracht om te getuigen van de hoop die in ons leeft, en medemensen te vertellen van de blijde boodschap van vergeving en verlossing van zonden door het offer van Jezus Christus. In het denken over en gesprekken met mensen met een ander geloof, is het van belang om na te gaan wat mogelijke aanknopingspunten voor het gesprek zijn. Daarom is het nuttig te weten en te begrijpen wat hun drijfveren zijn, welke opvattingen zij hebben en uit welke geestelijke bronnen zij putten. Het is belangrijk om op een open, eerlijke en liefdevolle manier de ander tegemoet te treden. Zijn er misschien bepaalde onderwerpen (bijv. visie op milieu, etc.) waarover een zekere overeenstemming bestaat en waardoor een gesprek op gang kan komen? Maar wat zijn de essentiële verschillen, die ook aan de orde mogen en moeten worden gesteld?

Hekserij is een term die veel negatieve associaties oproept en het is iets wat we als christenen liever mijden. Echter in deze tijd zullen we er meer en meer mee te maken kunnen krijgen omdat de moderne hekserij wat anders is dan veelal gedacht wordt. Vandaar dit artikel over wat moderne hekserij wel en niet inhoudt en hoe wij als christenen ons daartegenover kunnen opstellen.

Samenvatting

De term hekserij roept voor verschillende mensen verschillende beelden op. Veel westerlingen zouden verbaasd zijn als ze zouden weten dat steeds meer tijdgenoten hekserij omarmen als een uitdrukking van

hun eigen spiritualiteit. Hoe beperkt of veraf het in het verleden ook was, hekserij zal door meer mensen steeds gewoner gevonden gaan worden.

Heksen zijn mensen die zowel 'de god' als 'de godin' vereren. Ze zoeken een vriendschappelijke relatie met hun natuurlijke omgeving, en trachten de heiligheid van de hele natuur te ontdekken. Heksen streven er voorts naar om kosmische of psychische krachten te gebruiken bij het realiseren van hun wensen en verlangens. Daartoe bevat de praktijk van hekserij kennis en kunde om die rituelen toe te

passen waarvan men denkt dat men daarmee deze energieën kan beheersen. Omdat heksen zichzelf in schril contrast zien met andere occulte religies zoals het satanisme, proberen zij deze krachten te gebruiken om hun eigen leven te verbeteren en om de genezing en gemeenschap te bevorderen.

Werken deze rituelen? Maar is dit de belangrijkste vraag om te stellen? Wat kan er mis zijn met zo'n ogenschijnlijk welwillende religie? Hekserij heeft iets te zeggen over wie wij als mensen zijn, over wat onze relatie met onze medemensen

en de rest van het universum zou moeten zijn, en over wat onze relatie is met het goddelijke.

Wat voor soort beelden roept de term hekserij op? Velen denken daarbij aan duistere en geheime rituelen met sinistere bedoelingen, het uitspreken van vervloeking over onoplettende mensen teneinde hun ondergang te bewerken. Anderen worden slechts een keer per jaar met Halloween herinnerd aan hekserij bij het zien van kinderen die gekleed zijn in puntige hoeden en genieten van snoep; of aan het uiterlijk van heksen, omringd door bezemstelen, pompoenen en droge bladeren. Dit geeft een probleem bij het proberen de hekserij te begrijpen. Het onderwerp wordt ofwel te angstaanjagend of te dwaas geacht om te onderzoeken. Misschien zouden veel mensen, christenen inbegrepen, verbaasd zijn als ze zouden ontdekken dat wat hekserij wordt genoemd, vaak heel wat anders is dan verwacht, ook al is het zo dat een christelijke analyse de hekserij onmiskenbaar zal veroordelen.

Waarom zou je je druk maken?

Sommigen zullen zich afvragen waarom we moeten kijken naar (moderne) hekserij. Immers, er is schijnbaar geen einde aan wat mensen doen in hun excentrieke overtuigingen of praktijken. De reden dat een onderwerp als dit nader onderzoek verdient, is juist het feit dat hekserij steeds minder excentriek en meer gewoon beschouwd wordt. In de zomer van 2004 kwam het Parlement van de Wereldreligies bijeen in Barcelona. Vertegenwoordigers uit vele wereldreligies waren aanwezig om te zoeken naar “vrede, rechtvaardigheid en duurzaamheid en zich in te zetten voor een betere wereld”, alsmede naar “verdieping van spiritualiteit en het ervaren van persoonlijke transformatie” (1). Op de conferentie van 2004 (evenals die van 1993 en 1999) waren vertegenwoordigers aanwezig van het ‘Verbond van de godin’, ‘s werelds grootste religieuze organisatie voor neo-heidense heksen, aldus een leider van de organisatie (2). Een gemeenschappelijk thema dat aan de orde komt bij dergelijke conferenties is het toenemende accent op het “interreligieuze”.

Een groep die op dergelijke conferenties vaak schittert door afwezigheid, zijn de christenen. Waarom zou dat zo zijn? Zonder vooruit te lopen op mijn kritiek, moet erop worden gewezen dat velen die dergelijke conferenties bijwonen, het religieuze exclusivisme dat het historische orthodoxe christendom kenmerkt, fel zouden verwerpen. Veel van de religies van de wereld, met inbegrip van hekserij, zien zichzelf ofwel uitdrukkelijk of stilzwijgend gericht

tegen het evangelisch christendom; niettemin omvat Jezus ‘gebod om het evangelie te prediken en discipelen te maken uit alle naties, ook heksen, door hen oprecht lief te hebben (ook al verwerpen wij de hekserij als zodanig). Om dat te doen, is het noodzakelijk dat we begrijpen wie ze zijn en wat ze geloven. Weten waartegen we te strijden hebben is een belangrijk element in de voorbereiding van het uitvoeren van Zijn Grote Opdracht.

Wat is hekserij?

Definities kunnen het begrijpen van iets ofwel vergemakkelijken of belemmeren. Een nuttige definitie is er een die niet al te simplistisch is, en een die zowel belangrijke verschillen als overeenkomsten noemt. In onze huidige tijd van oecumenisch enthousiasme, bestaat het gevaar dat christenen het belangrijkste aspect van een bepaalde religie over het hoofd zien, namelijk het verschil tussen dat bepaalde geloof en hun eigen christelijk geloof.

Een voorbeeld. Er zijn overeenkomsten tussen bloem en ricine (een giftig eiwit). Beiden zijn gemaakt van planten; beiden zijn witte poeders; maar het zijn niet de overeenkomsten die interessant of belangrijk zijn, maar de verschillen. Het ene is voedsel, het andere is een gif. Het een bevordert het leven en het andere heeft de dood tot gevolg. Ik wil hiermee laten zien dat juist de verschillen belangrijker kunnen zijn dan de overeenkomsten. Met dit punt in het achterhoofd wil ik nu belangrijkste leringen van de moderne hekserij schetsen en daarna het contrast aangeven met de belangrijkste beginselen van het evangelische christendom.

Hekserij is bekend onder vele namen

Wanneer men het fenomeen van de moderne hekserij gaat onderzoeken, komt men al snel een reeks van termen tegen die verband houden met de praktijk: de gilde, wicca, heidendom, neo-heidendom, en ga zo maar door. Brooks Alexander, een christelijke onderzoeker die een expert is op het gebied van het occulte en de subcultuur, geeft een nuttige samenvatting van bepaalde verschillen tussen de termen wicca, hekserij, en neo-heidendom. Neo-heidendom is de ruimste categorie en omvat een breed scala aan groepen “die proberen oude, pre- en niet-christelijke religieuze systemen (zoals de Noorse, Keltische, Griekse, Romeinse, en Egyptische religies), evenals diverse ... duistere, vergeten en verwaarloosde occulte leringen vanuit de hele wereld te reconstrueren” (3). Hij maakt verder onderscheid tussen hekserij en wicca (met wicca als de kleinste categorie) al naar gelang de vraag hoe precies men de specifieke leringen en praktijken volgt van

de Engelse heks Gerald Gardner, die aan zijn beoefening de term wicca (met één c) gaf (4).

Sommigen willen zich liever houden aan subtiele verschillen tussen gebruikte begrippen, maar meestal worden deze door elkaar heen gebruikt. De term hekserij is zeker de meest bekende binnen en buiten de praktische beoefening, maar het is ook de term die vaak een sinistere of slechte bijklank heeft, en om die reden geven velen binnen de hekserij de voorkeur aan de term wicca (voor de praktijk) en wiccan (voor de beoefenaar). Het voorvoegsel ‘neo’ in neo-heidendom geeft meestal de indruk dat de nadruk wordt gelegd op de eigen praktijk in haar hedendaagse manifestatie, terwijl het ook kan aanduiden dat het wellicht een opleving is van of verbonden is met iets wat oud is.

Hekserij is een religie

Hekserij is een natuurreligie, dat wil zeggen een religie die de krachten van

de natuur aanbidt. Het specifieke van de hekserij is dat heksen een godin en een god aanbidden. Websites over hekserij noemen verschillende invullingen voor de godin en de god. De godin is de universele moeder (moeder aarde?). Zij is de bron van vruchtbaarheid en eindeloze wijsheid. Wicca verbeeldt haar vaak in drie aspecten: de maagd, de moeder en oude wijze vrouw. Deze drie worden vaak gesymboliseerd door de wassende, de volle en de krimpende maan. De godin ziet men belichaamd in de aarde (, de zee) en de maan. De god is de partner van de godin, en vooral een symbool van oerkracht en vruchtbaarheid. Men ziet de god in de opkomende en ondergaande zon en in de vruchten (vegetatie) die de aarde voortbrengt (5). De moderne heks is meer georiënteerd op witte magie, spiritualiteit. Men gebruikt ook woorden als duurzaamheid, liefde, energie, verdraagzaamheid en milieu en men voelt zich één met de natuur. Volgens Daniëlle Pasma is bij de natuurreligies het goddelijke overall om

ons aanwezig, en toont het goddelijke zich in de natuurkrachten. Maar ook ieder mens zelf is doordrenkt van goddelijke kracht en zo is er geen afscheiding tussen de goddelijke macht en het individu (5a).

Hekserij is een wereldbeeld

Een wereldbeeld is het geheel van iemands visie over de aard van de werkelijkheid. Iedereen heeft bewust of onbewust een wereldbeeld, ook al denken weinig mensen daar goed over na. Iemands wereldbeeld omvat iemands standpunten van hoe de werkelijkheid in elkaar zit en werkt, en hoe wij als mensen passen in of ons verhouden tot het universum. Het kan iemands opvattingen bepalen over het doel van het leven, en de oorsprong en de bestemming van de mens.

Naturalisme. Het wereldbeeld van hekserij is naturalisme, dat is de opvatting dat er geen transcendente (bovennatuurlijke, bovenzintuiglijke) werkelijkheid bestaat zoals God, die kan ingrijpen in de natuurlijke wereld. Andere uitingen van het naturalisme zijn onder meer het materialisme, dat de hele werkelijkheid ziet als zijnde opgebouwd uit materie die werkt volgens natuurwetten. Hoewel hekserij wel een exponent is van het naturalisme, is het niet materialisme als zodanig, want heksen erkennen namelijk ook een *immateriële* werkelijkheid, namelijk (het geloof in) het bestaan van goden en godinnen. Wat echter in schril contrast staat met zowel naturalisme als materialisme, is de wereldbeschouwing die zegt dat de natuurlijke wereld (ofwel materieel, immaterieel, of beide) de creatie is van een transcendente God. Dit betreft het bovennatuurlijke. Deze wereldbeschouwing is het historische, orthodoxe christendom.

Occultisme. Niet alleen kunnen we zeggen dat hekserij een wereldbeeld is van het naturalisme, het is ook een wereldbeeld van het occultisme. De term 'occult' is afgeleid van het Latijnse 'occultus' wat verborgen of geheim betekent. De categorie omvat een breed scala van overtuigingen en praktijken die worden gekenmerkt door twee belangrijke punten die voor de gemiddelde mens vaak als 'verborgen' worden gedacht.

Ten eerste houdt het occulte in dat er sprake is van krachten of energieën waaruit men kan putten of waarmee men kan onderhandelen om de eigen verlangens te realiseren. De bekende term 'betovering' wordt gebruikt voor de techniek van het benutten en het richten van deze krachten. De inmiddels overleden heks Scott Cunningham zei: "De spreuk is ... gewoon een ritueel waarin verschillende instrumenten doelbewust worden gebruikt, het doel volledig wordt verklaard (in woord of beeld of in gedachten), en energie wordt verplaatst om het benodigde resultaat tot stand te brengen" (6). Wat volgens een occultist precies de aard van deze kracht of energie is, en wat de beste manier is om te werken, bepaalt de belangrijkste verschillen tussen de grote occulte groepen zoals sjamanisme, hekserij, satanisme, new age, en anderen. Ook is er verschil wat betreft het doel van de toegepaste magie (witte of zwarte). Moderne paganistische (heidense) religies zoals wicca beoefenen naar eigen zeggen alleen witte magie. Ten tweede houdt het occulte in dat de mens goddelijk is (dit aspect werd ook al even genoemd bij het naturalisme). Het toepassen van occulte bezweringen is dus een poging om de eigen goddelijkheid te realiseren. Zoals de heks Margot Adler beweert: "Een doorlopend spiritueel

pad leidt uiteindelijk tot het besef van de eigen goddelijke natuur. Gij zijt Godinnen. Gij zijt God. Goddelijkheid is komende in de hele natuur. Het is net zo goed in u als buiten u" (7).

(Uit deze bewering blijkt, dat de hekserij wel spreekt over het goddelijke, maar dat het wel iets anders dan de transcendentale God, die door het naturalisme wordt ontkend.)

Humanisme. Hekserij ziet zichzelf als een viering of verheerlijking van heel het leven. Deze viering houdt mede de ontkenning in dat er iets mis zou zijn met het menselijke ras. De heks Starhawk verheugt zich erover dat "we nieuwe ogen kunnen openen en zien dat er niets is waarvan we gered moeten worden, geen strijd van het leven tegen het universum, en buiten deze werkelijkheid geen God die moet worden gevreesd en gehoorzaamd" (8). De heiden Elder Donald Frew van het Verbond van de Godin legt uit: "Hoe kunnen we dan de zaligheid bereiken? We zijn niet eens bezig om het te proberen. We begrijpen niet wat er zou bestaan om van gered te moeten worden. Het idee van de verlossing veronderstelt de een of andere val, een fundamentele fout in de schepping zoals die vandaag bestaat. Heksen kijken naar de wereld om ons en zien wonderen, wij zien mysterie" (9).

Hekserij is een praktische toepassing

Merk op dat met de term hekserij vaak de praktische toepassing bedoeld wordt. Wat dit ons vertelt is dat, voor velen, wicca net zo goed is wat iemand doet (rituelen, werken met kruiden en mineralen, visualiseren, magie, etc.) als wat iemand gelooft (in een godin en een god en ook natuurgeesten). Ook al is het uiteraard waar dat wat men doet altijd een product is van wat men gelooft, ligt voor hekserij de nadruk op wat het praktiseren kan doen om het eigen welzijn, alsmede het welzijn van anderen te verbeteren. Heksen houden zich niet aan een lijst van dogma's; sterker nog, in veel opzichten hebben heksen een hekel aan dogma's, zoals Adler beschrijft: "Als je ver genoeg teruggaat, zie je dat al onze voorouders religies beoefenden die geen geloofsbelijdenissen, dogma's, profeten, heilige boeken hadden. Deze religies waren gebaseerd op de viering van de seizoensgebonden cycli van de natuur. Ze waren gebaseerd op wat men deed, dit in tegenstelling tot wat men geloofde. Het zijn deze polytheïstische godsdiensten die tegenwoordig door neo-heidenen nieuw leven ingeblazen en herschapen worden" (10).

Een blik in het informatiemateriaal over hekserij bij de plaatselijke boekhandel zal

onthullen dat een groot deel ervan gaat over verschillende rituelen en activiteiten die kunnen worden geperfectioneerd om kosmische of psychische krachten te manipuleren en te gebruiken teneinde de eigen verlangens ingewilligd te krijgen. Men zal hoofdstukken aantreffen over de verschillende te dragen kledingstukken (gewaden; sieraden; gehoornde helm, wanneer men niet naakt werkt, of 'sky-clad' [=ritueel naakt]), de te gebruiken instrumenten (kaarsen, kruiden, tarotkaarten, amuletten, geliefde voorwerpen) en uit te voeren rituelen (spreuken, bezweringen, herhalingen [mantra's], muziek, dans) die het de beoefenaar mogelijk maken zich open te stellen voor deze krachten (als ze buiten bestaan) of deze krachten op te roepen (als ze van binnen komen). Men kan leren dromen uit te leggen, te mediteren, ervaringen met 'uit-treding' te hebben, te spreken met doden, te genezen, en aura's te lezen. Men kan proberen om de eigen krachten te ontwikkelen ofwel samen met andere heksen (in een groep, een zgn. coven) of alleen. Er zijn geen verplichtingen om enige vooraf voorgeschreven methode volgen. Als wat anderen al eerder beoefend hebben werkt, is dat prima. Als men het nodig vindt om bepaalde rituelen of gereedschappen te veranderen om betere resultaten te verkrijgen, dan is dat ook prima. Al deze activiteiten zijn bedoeld om twee dingen te bereiken: om het welzijn van je zelf of de mensen om je heen te verbeteren en om de eigen goddelijkheid te realiseren.

Hekserij is geen satanisme

Het is voor sommigen misschien verrassend om te weten dat hekserij niet hetzelfde is als satanisme. Niet alleen hebben ze een verschillende geschiedenis, ze hebben ook, althans tot op zekere hoogte,

verschillende wereldbeschouwingen en de eigen plaats daarin. Ik zeg er 'tot op zekere hoogte' bij want zij hebben beide occulte denkbeelden. Satanisme en hekserij zijn beide occulte religies en beide zien de werkelijkheid als geheel natuurlijk. Er is geen transcendentale God in de ware zin van het woord. Verder zien ze beide de gehele werkelijkheid, zowel de materiële als de immateriële, als onderling verbonden en werkend volgens 'wetten', en die op zodanige wijze kunnen worden beheerst dat niet alleen de materiële, maar ook de immateriële werkelijkheid werkt volgens de eigen wensen. Echter satanisme en hekserij staan beide in schril contrast met het christendom in hun afwijzing van niet alleen God, maar ook van de rol van Jezus in het volbrengen van de redding van de mensheid; zowel satanisme en hekserij ontkennen dat de mensheid redding nodig heeft.

Deze overeenkomsten tussen satanisme en hekserij zijn niet onbeduidend, maar de verschillen ook niet. Elke misdadige activiteit die kan worden geassocieerd met occultisme wordt meestal geassocieerd met een vorm van satanisme en zwarte magie. Hekserij leeft volgens het credo: "Als het niemand schade doet, doe dan wat je wilt" (11). Satanisme wordt vaker geassocieerd met een houding van zelfverheerlijking, terwijl de meeste vormen van hekserij worden gekenmerkt door een zeker gemeenschapsgevoel. Verder verschillen satanisme en hekserij ook enigszins wat betreft hun visie op de natuur en de mensheid. Zoals de onderzoekers Shelley Rabinovitch en James Lewis zeggen: "Door de neo-heidenen wordt de natuur gezien als ergens op een schaal van goedaardig naar openlijk positief, zo niet ronduit vriendelijk voor de mensheid.

Het ideaal in de meeste neo-heidenen is om *als één te worden* met de natuurlijke wereld, om in harmonie met de natuur te leven. Daarentegen zien neo-satanisten de natuurlijke wereld als iets dat ergens tussen goedaardig en openlijk vijandig tegenover de mens staat” (12). Maar in feite komen beide, hekserij en satanisme, voort uit dezelfde bron: satan, die veel verschillende pijlen op zijn boog heeft. Opmerkelijk is dat terwijl satanisme het bestaan van satan erkent (uiteraard), wordt door de hekserij het bestaan van satan ontkend. Dit geeft al aan dat ook hekserij een misleiding door satan is en dat degenen die zich ermee inlaten, misleid worden.

Hekserij is geen christendom

Sommige heksen suggereren dat hekserij in overeenstemming kan zijn met of samen kan gaan met het christendom (13, 13a), maar vrijwel iedereen beseft dat hekserij niet in overeenstemming is met het christelijk geloof. Toch moeten we alert blijven en ons niet laten misleiden. Ten eerste wil ik benadrukken dat men er voorzichtig mee moet zijn om te denken dat verschillende subtiele aspecten van de praktijk van hekserij niet iemands eigen christelijke kijk op de wereld zouden kunnen beïnvloeden op een manier die onverenigbaar is met het christelijk geloof. Wat ik bedoel, is erop te wijzen hoe gemakkelijk het voor christenen kan zijn om te denken dat bepaalde praktijken, die karakteristiek zijn voor het occulte in het algemeen of hekserij in het bijzonder, voldoende neutraal zijn om veilig eraan mee te kunnen doen. Helaas zien sommige argeloze christenen geen probleem in het

experimenteren met seances of tarotkaarten, maar zij realiseren zich niet dat hun eigen visie op de aard van de werkelijkheid kan worden uitgehold, om niet te spreken van het gevaar van het tegenkomen van demonische activiteiten. Zelfs als deze praktijken ‘werken’, is pragmatisme geen criterium voor de waarheid (Jer.44: 17-18).

Een tweede reden om erop te wijzen dat hekserij niet gelijk is aan het christelijk geloof, is om te proberen precies aan te geven waar de hekserij en het christendom qua wereldbeeld enigszins vergelijkbaar zijn en waar contrasterend. Voordat ik die contrasterende gebieden ga schetsen (waar de bloem en de ricine verschillend zijn) wil ik die gebieden noemen waar de heksen en christenen een gemeenschappelijke zorg zouden kunnen delen.

Hekserij en christelijk geloof: gemeenschappelijke aandachtspunten

Ten eerste, vanwege hun visie op de aard van de wereld, hebben heksen vaak aandacht voor milieuproblemen. De moderne heks is meer georiënteerd op witte magie, spiritualiteit. Ze gebruiken ook woorden als duurzaamheid, liefde, energie, verdraagzaamheid en milieu, en voelen zich één met de natuur. Ook al zijn de motivaties van heksen en christenen sterk uiteenlopend (heksen zijn milieubewust vanwege hun standpunt dat de aarde heilig is, terwijl christenen milieubewust behoren te zijn als een zaak van rentmeesterschap over de schepping en verantwoording tegenover God), toch kunnen

christenen met wicca’s instemmen dat er een plicht is om verantwoordelijk voor het milieu te zijn. Hoe die verantwoordelijkheid voor het milieu zich vertaalt in de politiek en in individuele acties, kan variëren al naar gelang de politieke en persoonlijke verscheidenheid; niettemin zijn we het er hopelijk allemaal over eens dat er een verantwoordelijkheid is voor het milieu dat ieder van ons aangaat. Ten tweede, heksen hebben de neiging een gewetensvol besef van mondiale problemen te hebben. Nogmaals, hoe deze problemen precies vertaald worden naar de politiek en individuele acties zal variëren met de politieke en persoonlijke verscheidenheid, maar onze gemeenschappelijke belangen komen voort uit het feit dat we allemaal mensen zijn die op dezelfde planeet wonen. Ten derde, heksen hebben de neiging om welwillend te staan tegenover hun medemensen. Ze bedoelen het meestal goed. Het stereotype beeld van de heksen dat het alleen maar mensen zijn met duistere bedoelingen, het uiten van toverspreuken van zwarte magie, moet worden losgelaten. Als christenen kunnen we delen in hun zorg voor het welzijn van anderen, hoewel wij het uiteraard niet eens zullen zijn over wat nu precies dat welzijn bepaalt.

Hekserij en het christelijk geloof: onverzoenlijk ten aanzien van wat uiteindelijk telt

Onze wens om een goede verstandhouding te hebben met mensen om ons heen, ook met hen die hekserij omarmen als een manier om hun eigen spiritualiteit uit te drukken, moet ons echter niet ervan weerhouden om in te zien dat, als het gaat om wat uiteindelijk telt, hekserij en het christelijk geloof (maar niet: heksen en christenen) (14) onverzoenlijke vijanden zijn. Wat uiteindelijk telt is de objectieve waarheid over wie God is, wie wij als mensen zijn, en hoe we met elkaar omgaan.

Het christelijk geloof is *monotheïstisch*. Het christelijk geloof stelt dat er een God is en dat niemand van ons is zoals Hij. Hekserij beweert het tegenovergestelde: “Wij zijn van de aard van de goden, en een volledig ‘bewuste’ man of vrouw is een kanaal voor die goddelijkheid, een manifestatie van god of godin” (15). Adler citeert met instemming de historicus James Breasted die zei: “Monotheïsme is het imperialisme in de religie” (16). In tegenstelling tot het strikte monotheïsme van het christendom, vergoddelijkt hekserij niet alleen zichzelf, maar blijkt het ook de heidense god en godin te vereren (17). (Opm.: kennelijk worden die niet als transcendent gezien, anders zou het in

tegenspraak zijn met het eerder genoemde gegeven dat hekserij het naturalisme aanhangt).

Het christelijk geloof is *exclusivistisch*. Denk aan de woorden van Jezus in Joh.14: 6: "Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader dan door Mij". Zet dat tegenover wat Adler verkondigt: "Het geloof dat er één woord, één waarheid, één weg naar het licht is, maakt het gemakkelijk om ideeën, instellingen en mensen te vernietigen ... uw eigen spirituele pad hoeft niet per se de mijne te zijn" (18). (Opm.: op zich is het mogelijk dat tegengestelde opvattingen naast elkaar bestaan)

Het christelijk geloof is *theocratisch*. Meestal geeft het daaraan gekoppelde begrip autoritair negatieve associaties, maar als autoritair betekent "het (h)erkennen van autoriteit" dan doet het christendom dat zeker. Niet alleen heeft God Zichzelf openbaard door de schepping die Hij heeft gemaakt (zie bijvoorbeeld Ps.19:1 en Rom.1:20), maar heeft Hij Zichzelf uiteindelijk ook volledig geopenbaard door Jezus Christus en de Bijbel. In tegenstelling daarmee zegt Frew: "Om aan een traditionele tekst zo'n autoriteit toe te kennen, zou betekenen te zeggen dat dit het is, de waarheid voor alle tijden. Maar we zijn een natuur-religie, en een fundamentele waarheid van de natuur is dat alles verandert" (19). Alles wordt dus relatief gezien. Christenen echter erkennen het gezag van Gods Woord in zulke zaken, en dus moeten we het feit onder ogen zien, dat de Bijbel ondubbelzinnig de praktijk van de hekserij, samen met alle vormen van het occulte, veroordeelt (zie Deut.18: 10-12; Hand. 13: 6-11; 16: 16-18; Gal. 5: 19-21).

Het christelijk geloof *erkent ieders behoefte, ja noodzaak! aan redding*. De belangrijkste boodschap die wij moeten geven aan de wereld, is het evangelie van Jezus Christus. Zonder het offer van Christus om onze zonden weg te wassen en ons te verzoenen met onze Maker, is er geen hoop voor de wereld. Hekserij leert dat het onze bestemming is om terug te keren naar deze wereld door middel van reïncarnatie. Cunningham geeft als commentaar: "Hoewel reïncarnatie geen exclusief wicca-concept is, wordt het graag omarmd door de meeste wicca's omdat het een antwoord zou bieden op vele vragen over het dagelijks leven en verklaringen voor meer mystieke fenomenen zoals overlijden, geboorte en karma" (20). Frew verklaart: "Omdat velen van ons in reïncarnatie geloven, proberen we niet om aan het wiel van wedergeboorte te ontsnappen. We kunnen ons niets mooiers

voorstellen dan om terug te komen naar deze overvloedige en prachtige aarde" (21). In tegenstelling tot deze geestelijk fatale illusie, waarschuwt de Bijbel: "En zoals het de mensen beschikt is, eenmaal te sterven en daarna het oordeel (Hebr. 9:27 NBG).

Het christelijk geloof put *uit een andere bron*. Christenen leggen in het gebed hun vragen en problemen aan God en Jezus voor. In tegenstelling tot bijv. magie waar sprake is van het manipuleren van het bovennatuurlijke, gaat het bij gebed niet om manipulatie of afdwingen. Christenen stellen hun vertrouwen op God, die Liefde is (1 Joh. 4: 8,16) en het beste met de mens voor heeft, en erkennen hun afhankelijkheid aan God. Leven zonder God is geen waarachtig leven en ook geen eeuwig leven. De Bijbel zegt namelijk: "Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die Gij gezond hebt" (Joh. 17:3).

Ook al is de mens verantwoordelijk voor zijn handel en wandel, hij is niet zelf de baas, zoals heksen denken, maar God. En God wil niet dat de mens andere goden aanbidt (o.a. Ex. 20:3; Deut, 17:3), zoals heksen helaas doen. Zij weten niet dat hun godin en god in werkelijkheid misleidende demonen uit het rijk van satan zijn. Dit blijkt o.a. uit getuigenissen van ex-heksen, die tot geloof in Jezus Christus kwamen en ontdekten dat de 'godin' met wie zijn geestelijk contact hadden, een kwaadaardig wezen bleek te zijn (22). Ook al *bedoelen* heksen het goed, uit het feit dat heksen zich bezighouden met occulte zaken als paranormale begaafdheden, astrologie, mediums geeft aan dat zij putten uit krachten uit het rijk der

duisternis, dus het rijk van satan (o.a. Deut. 18:10b en 11).

Wat moeten we doen?

Tactieken en strategieën kunnen variëren, afhankelijk van de concrete taak - of het nu apologetiek, evangelisatie of discipelschap is - maar de (evangelisatie)opdracht verandert nooit, ongeacht wie ons publiek is. Het betaamt ons als christenen om onze effectiviteit in het bereiken van de verlorenen te maximaliseren door te worden geïnformeerd over de overtuigingen en praktijken van anderen, terwijl we ook aandacht hebben voor de verschillen tussen de verschillende wereldbeschouwingen en ons eigen christelijke geloof. Dit geldt niet minder voor heksen dan voor iemand anders die mogelijk vlakbij ons woont. Daarom kan het heel nuttig zijn om wat over moderne hekserij te weten, teneinde hen beter te kunnen begrijpen zodat we weten hoe we hen het heerlijke evangelie, dat werkelijk vrij en gelukkig maakt, kunnen vertellen.

Auteur: Richard G. Howe
Vertaling en bewerking: Piet Guijt

Dit artikel verscheen voor het eerst in het Christian Research Journal, volume 28, nummer 1 (2005). (<http://www.equip.org>)

Literatuur

1. Het Parlement van de Wereldgodsdiensten, <http://www.cpwr.org/2004Parliament/welcome/index.htm>.
2. Donald H. Frew, *Pagans in Interfaith Dialogue: New Faiths, New Challenges* (Heidenen in interreligieuze dialoog: nieuwe geloven, nieuwe uitdagingen), CoGWeb, <http://www.cog.org/pwr/don.htm>. Over de betekenis van de aanwezigheid van de heidense hekserij op de conferentie zei Frew: "Het 2004Parlement ... bevestigt onze positie als een gevestigde religie op het wereldtoneel." (Donald Frew, e-mail interview met de auteur, 31 oktober 2004.)
3. Brooks Alexander, *Witchcraft Goes Mainstream: Uncovering Its Alarming Impact on You and Your Family* (Hekserij Goes Mainstream: openbaar maken van haar verontrustende effect op u en uw gezin) (Eugene, OR: Harvest House Publishers, 2004), 23.
4. De vraag naar de oorsprong en de geschiedenis van de moderne hekserij is ingewikkeld. Volgens sommige onderzoekers is Gerald Gardner (1884-1964) bijna in zijn eentje verantwoordelijk voor het moderne fenomeen dat we nu kennen als hekserij. Over de vraag of Gardner de religie bedacht of herontdekt heeft, is men het niet eens. Voor discussies over deze kwestie, zie het werk van Brooks Alexander aangehaald in eindnoot 3; Ronald Hutton, *Triumph of the Moon: A History of Modern Pagan Witchcraft* (Oxford: Oxford University Press, 1999); Jenny Gibbons, *Recent Developments in the Study of The Great European Witch Hunt*, CoGWeb, http://www.cog.org/witch_hunt.html. Voor

een reactie op eerdere versies van de argumenten van Hutton, zie D. H. Frew, *Methodological Flaws in Recent Studies of Historical and Modern Witchcraft*, *Ethnologies* 1 (1998): 33-65. Voor repliek van Hutton aan Frew, zie Ronald Hutton, *Paganism and Polemic: The Debate over the Origins of Modern Pagan Witchcraft*, *Folklore* (april 2000), http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m2386/is_1_111/ai_62685559.

Ik ben het eens met de conclusie van Alexander: "Er is geen sprake van het doorgeven van welke traditie dan ook door middeleeuwse heksen aan wie dan ook in onze eigen tijd. Er is geen aanwijsbare continuïteit tussen de hekserij van de Middeleeuwen en de moderne religieuze beweging die dezelfde naam draagt" (Alexander, *Witchcraft Goes Mainstream*, 127). Maar dit wil echter niet per se zeggen dat er geen continuïteit tussen een aantal concepten van de moderne hekserij en oude religies. Zoals Donald Frew opmerkt: "Er is sprake van oude elementen in veel van de belangrijkste theologische concepten en daaraan gekoppelde liturgische praktijken, en ... er is een traceerbaar pad van overdracht uit de klassieke oudheid tot in moderne bewegingen, maar ... dit is niet hetzelfde als een continue praktiserende groep" (Donald Frew, e-mail interview met de auteur, 31 oktober 2004).

5. O.a. <http://www.circewicca.nl/wicca.html>, <http://www.catharinaweb.nl/wicca/wicca-godin-god.htm>
- 5a. Daniëlle Pasma, *Natuurreligies: de Wilde Wijsheid terug in ons leven*, <http://werkgroepdenieuwemems.nl/>

lezing?id=16.6. Scott Cunningham, *The Truth about Witchcraft Today* (St. Paul, MN: Llewellyn Publications, 1988), 17.

7. Margot Adler, *Drawing Down the Moon: Witches, Druids, Goddess-Worshippers, and Other Pagans in America Today*, rev. en exp. ed. (Boston: Beacon Press, 1986), ix.
8. Starhawk, *The Spiral Dance: A Rebirth of the Ancient Religion of the Great Goddess* (San Francisco: Harper and Row Publishers, 1979), 14.
9. Frew.
10. Adler, ix.
11. Janet en Stewart Farrar, *A Witches Bible Compleat: Principles, Rituals and Beliefs of Modern Witchcraft*, rev. ed. (New York: Magickal Child, 1987), 2: 135.
12. Shelley Rabinovitch en James Lewis, *The Encyclopedia of Modern Witchcraft and Neo-Paganism* (New York: Citadel Press, 2002), s.v. *Neo-Satanism Compared and Contrasted with Neo-Paganism*, 185-86. (de cursieve woorden in het origineel).
13. Zie, bijvoorbeeld, Gavin Frost en Yvonne Frost, de magische kracht van Witchcraft (West Nyack, NY: Parker Publishing, 1976), 130.
- 13a. Over Susan - Hekserij (<http://www.susansmit.nl/hekserij/>), en Interview met Susan Smit, heks <http://www.trendystyle.net/literaircafe/interviews/susansmit.htm>
14. De overtuigingen van het christendom en hekserij sluiten elkaar uit, maar christenen zijn geroepen om alle mensen lief te hebben en als hun ware vijand te beschouwen de kwade geestelijke kracht die achter de wereld van de anti-christelijke overtuigingen werkzaam is (Ef.6:12; Matt. 5: 43-47).
15. Farrar, 2:33.
16. Adler, vii.
17. De nadruk op de god en de godin komt voort uit het wereldbeeld van de hekserij over de in de werkelijkheid voorkomende interactie van tegenstellingen die balans zoeken. Janet en Stewart Farrar verklaren: "Alle activiteiten, alle manifestaties ontstaan [sic] uit (en is ondenkbaar zonder) de interactie van koppels en complementaire tegengestelden" (*A Witches Bible Compleat*, 2: 107).
18. Adler, viii.
19. Frew.
20. Cunningham, 65.
21. Frew.
22. O.a. Joyce Foekema (<https://www.youtube.com/watch?v=tfB-a0zm0Qs>) en André Mik (<https://www.youtube.com/watch?v=urZBB1HBNMg>)

Het wereldbeeld het LIFE-Model

Dit is de tekst van een toespraak van Martien Jan de Haan gehouden op 28 mei te Zwijndrecht bij de introductie van het boek 'Vreugde begint!' Het boek is een basisboek voor de methodiek van het Life-model. Je zou het boek de 'alpha-cursus' van de rechter hersenhelft kunnen noemen. Een belangwekkend model voor kerkelijke gemeentes.

Het LIFE-Model geeft een ideaal beeld van de menselijke ontwikkeling in vijf fasen van volwassenheid. Elke fase kent een aantal taken die men moet volbrengen en vaardigheden die men zich eigen moet maken. Wanneer men dat doet, ontwikkelt men zich tot de mens zoals God hem heeft bedoeld. Het is prachtig dat het LIFE-Model ons laat zien hoe God de mens heeft bedoeld.

Maar het LIFE-Model doet meer. Het laat ook zien wat er gebeurt wanneer iemand verzuimt om bepaalde taken te volbrengen of vaardigheden te leren. Doordat hij ergens in zijn ontwikkeling een steekje heeft laten vallen, treedt er een verandering op in het breipatroon. Soms zit er alleen maar een gat in – een lelijk gat dat onmiddellijk de aandacht trekt. Maar als het om een grote misser gaat, kan het hele breiwerk zijn aangetast. Dan is het model eruit. Dan zit er niets anders op dan het breiwerk tot aan de fout weer uit te halen en de pennen opnieuw te breien.

Juist omdat het LIFE-Model een ideaalbeschrijving geeft van de menselijke ontwikkeling, kan het als geen ander de vinger leggen op waar het misgaat. Je zou kunnen zeggen dat het LIFE-Model beschikt over het *breipatroon* en ziet wanneer wij hiervan zijn afgeweken. Door dit te zeggen, realiseer ik mij dat het LIFE-Model dan ook precies moet weten hoe wij zo'n misser kunnen herstellen. Is dit zo? Is dit niet een enorme overschatting zijn van het LIFE-Model?

Het fundament van het LIFE-Model is gebaseerd op twee uitgangspunten. Het eerste uitgangspunt is de eeuwenoude

boodschap uit de Bijbel, het Woord van God. Het tweede uitgangspunt zijn de recente ontdekkingen van de neurowetenschappen. Niet iedereen die kennismaakt met het LIFE-Model, heeft dit goed begrepen.

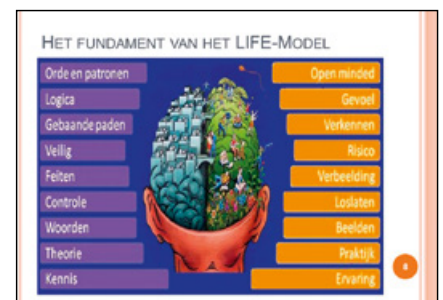
Toen 'Leven naar Gods plan', het eerste boekje van het LIFE-Model, in 2004 uitkwam, waren er positieve, maar ook kritische reacties. Zeer kritische reacties zelf. Ik heb één zo'n reactie bewaard.

- Het is een interessant boek...
- Er staan zeker nuttige dingen in...
- Mijn inzicht in bepaalde zaken is verdiept...
- Maar...
- Toetsing aan de Bijbel levert een aantal zwaarwegende bezwaren op.
- De kern van het bijbelse evangelie ontbreekt volledig: de dood en opstanding van Jezus Christus, zijn wederkomst, zijn plaatsvervangend sterven worden niet genoemd. De bijbelse weg tot behoud komt niet ter sprake, evenmin als de vergeving der zonden, het aannemen van Jezus en de noodzaak tot bekering.
- De bijbelse nadruk is geheel verlegd.
- Het boek is te gevaarlijk om het aan te bevelen.

Klopt het wat er in deze recensie wordt gezegd? Ik ben bang van wel. Er wordt inderdaad niet gesproken over de dood, opstanding en wederkomst van de Here Jezus. Ook wordt er op een andere manier gesproken over vergeving van zonden, aanneming van Jezus en de noodzaak tot bekering. Het is waar dat in het LIFE-Model een totaal andere nadruk wordt gelegd. Maar

is het daarmee een gevaarlijk boek? Ik zal proberen uit te leggen wat hier volgens mij aan de hand is.

Een van de ontdekkingen van de neurowetenschappen is dat de linker- en rechterhersenhelft een verschillende werking hebben. De linkerhersenhelft

wordt gebruikt voor zaken die te maken hebben met woorden, logisch denken en kennis, terwijl de rechterhersenhelft wordt gebruikt voor zaken die te maken hebben met beelden, voelen en ervaren. Omdat de Bijbel een boek is van woorden die kennis brengen en tot theorievorming leiden, zorgt dit vooral voor activiteit in de linkerhersenhelft. De rechterhersenhelft kan hier weinig mee. De rechterhersenhelft heeft meer met beelden. Daar draait het meer om gevoelens, verbinding en ervaring. Het kan zelfs zo zijn dat wanneer iemand door emoties wordt overweldigd, de uitwisseling met de linkerhersenhelft wordt stopgezet. We zeggen dan dat iemand 'niet meer voor rede vatbaar is'. Heb je weleens proberen te praten met iemand die uitzinnig boos is? Het lijkt wel of wij hem met onze woorden niet meer kunnen bereiken. Alsof er een luikje in zijn hoofd is dicht gegaan. Juist wanneer het erop aankomt, blijken woorden, tradities en

van

opvattingen niet in staat om ons tot rust te brengen.

Dit is precies de reden dat het LIFE-Model van Jim Wilder zich heel erg focust op de rechterhersenhelft. Om de mens te worden zoals God ons heeft bedoeld, is meer nodig dan een bijbelstudie of een opbouwende preek. De rechterhersenhelft heeft een heel andere benadering nodig. Daarom heeft men geprobeerd om de bijbelse principes die voor de linkerhersenhelft zo vertrouwd zijn, te 'vertalen' voor de functies in de rechterhersenhelft. Wat is de impact van de feitelijke bijbelse heilsgeschiedenis voor onze rechterhersenhelft met zijn gerichtheid op de ervaring en het gevoel? Je zou het LIFE-Model daarom wel het Evangelie van de rechterhersenhelft kunnen noemen.

Maar zoals linker- en rechterhersenhelft bij elkaar horen, zo horen de bijbelse heilsgeschiedenis en het LIFE-Model bij elkaar. Het LIFE-Model is ondenkbaar zonder het verlossingswerk van Jezus. Wat ik pas écht gevaarlijk zou vinden, is als we deze twee van elkaar zouden losmaken. Wanneer het LIFE-Model spreekt over een Immanuël-ontmoeting, wordt het verlossingswerk van de Here Jezus daarmee niet ontkent, maar uitgewerkt voor de rechterhersenhelft die alleen iets kan met ervaringen. Wanneer we dit in gedachten houden bij het lezen van de

boeken van het LIFE-Model, kunnen zij ons alleen maar verrijken. Het LIFE-Model geeft een vernieuwend en levengevend inzicht in de manier waarop mensen meer en meer kunnen veranderen en gaan lijken op de mens zoals God hen *werkelijk* heeft bedoeld.

In de Bijbel wordt ons een wereldbeeld geschetst dat door de Heidelbergse catechismus wordt samengevat met drie woorden: *ellende, verlossing en dankbaarheid*. De zondeval heeft de wereld met alles erop en eraan getekend. We leven in een 'gebroken' wereld, waarin het 'goede' van Gods schepping door het kwaad is aangetast (ellende). God heeft voorzien in een verlossingsplan voor deze wereld door Zijn eigen Zoon in deze wereld te zenden en aan het kruis in onze plaats de straf voor de zonde te ondergaan, om Hem vervolgens weer uit de dood op te wekken, omdat in Hem geen zonde werd gevonden. Door ons eigen leven af te leggen en onszelf met de levende Heer te verbinden, mogen wij delen in de verlossing die Hij ons aanbiedt en waaraan wij niets kunnen bijdragen. (*verlossing*) Als reactie op Zijn genade past ons een houding van dankbaarheid, waarbij wij ons leven door Hem laten leiden en meer en meer op Hem mogen gaan lijken. (*dankbaarheid*)

Zonder hieraan iets af te doen, wil ik proberen om hiervan de vertaalslag weer te

geven, die het LIFE-Model heeft gemaakt voor de rechterhersenhelft.

In de eerste plaats gaat het LIFE-Model ervan uit dat ieder mens is geschapen naar het ontwerp van zijn Schepper. Wij zijn zelfs naar Zijn beeld en gelijkenis geschapen. Ondanks de zondeval zit dit ontwerp nog steeds verscholen in ieder van ons.

Dit maakt dat God van ons houdt en ons de mogelijkheid geeft om dit oorspronkelijke ontwerp opnieuw zichtbaar te maken in ons leven.

Kenmerkend voor dit ontwerp is dat de mens zijn kracht vindt in "vreugde". De vreugde des Heren is mijn kracht, zegt de Bijbel. In Joh. 17:13 zegt Jezus tegen zijn discipelen: "Ik wil mijn vreugde doorgeven aan mijn leerlingen. Ik wil dat hun vreugde volmaakt is." De neurowetenschappen hebben ontdekt dat het brein zó

is ingericht, dat het optimaal functioneert wanneer het in een toestand van vreugde is. Wie van ons kent niet het gevoel dat vreugde je boven jezelf uittilt en je vleugels geeft, waardoor je tot meer in staat bent dan je ooit voor mogelijk hebt gehouden? Voor ieder van ons geldt dat wij het best functioneren wanneer we ons in een vreugdevolle omgeving bevinden. Het LIFE-Model omschrijft vreugde als de ervaring om te merken dat iemand blij is om bij jou te zijn. Je voelt wat vreugde is, wanneer je op straat iemand tegenkomt en je de twinkeling in zijn ogen ziet, omdat hij blij is om jou te zien. Wat je dan voelt, is vreugde!

Helaas is Gods ontwerp in deze gebroken wereld verminkt geraakt. Het LIFE-Model noemt hiervoor twee belangrijke oorzaken: Type-A trauma's en Type-B trauma's. Een type-A trauma heeft betrekking op zaken die goed en noodzakelijk zijn, maar die je niet hebt gekregen (A van *Absence*). Iedereen heeft wel gehoord van het experiment waarbij pasgeboren baby's weliswaar werden gevoed, maar geen liefde en aandacht ontvingen. Zij bleken hier niet tegen te kunnen en kwamen te overlijden.

Een type-B trauma heeft betrekking op zaken die kwaadaardig zijn en schade kunnen aanrichten (B van *Bad*). Je kunt hierbij denken aan huiselijk geweld of seksueel misbruik of opgroeien in een oorlogsgebied. Ik denk dat een ieder van ons uit ervaring weet wat een traumatische ervaring met iemand kan doen. Trauma's zorgen ervoor dat de vreugde uit ons leven verdwijnt. Datgene wat ons in staat moet stellen om optimaal te functioneren, raakt opgebrand wanneer het wordt blootgesteld aan trauma's.

Dit kan niet zonder gevolgen blijven. Wanneer iemand een tekort ervaart aan de vreugde die zo essentieel is voor zijn functioneren, gaat hij op zoek naar iets dat dit kan vervangen. Het LIFE-Model noemt dit BEEPS. BEEPS staat voor alles wat het tekort aan vreugde kan opvullen. Je kan hierbij denken aan alcohol of drugs, maar ook aan voedsel of zelfs aan een ijsje. Alles wat dient om een tekort aan vreugde aan te vullen, valt onder de noemer BEEPS. BEEPS zijn een bron van pseudo-vreugde. Het verraderlijke van BEEPS is dat ze de indruk wekken vreugde te geven, maar in werkelijkheid putten ze je steeds verder uit en maken je afhankelijk. BEEPS dragen in geen enkel opzicht bij aan vreugde en verhinderen dat je je ontwikkelt tot de mens zoals God heeft bedoeld. BEEPS zorgen voor nog meer scheefgroei in je leven.

Wanneer onze ontwikkeling stagneert of onderhevig is aan scheefgroei, zullen we ook moeite hebben om met de zes grote emoties om te gaan. In plaats dat we vanuit zo'n emotie naar vreugde terugkeren, zullen we deze emotie gaan onderdrukken of versterken. Ik denk dat we niet lang hoeven te zoeken om mensen te vinden, die het moeilijk vindt om met één of meerdere van deze emoties om te

gaan. Wie kent niet iemand die regelmatig zo boos is, dat hij de controle over zichzelf verliest? Of angstig? Of wanhopig? Het LIFE-Model stelt dat de mens door verstoringen in zijn ontwikkeling vaardigheden mist, die nodig zijn om te kunnen uitgroeien tot de mens zoals God hem of haar heeft bedoeld. Inmiddels heeft men negentien van deze vaardigheden beschreven. Deze vaardigheden kunnen alleen maar worden aangeleerd door middel van persoonlijke contacten. Contacten die in onze tijd met zijn ongebreidelde technologische ontwikkeling steeds schaarser worden.

Het LIFE-Model meent dat mensen zich op drie verschillende manieren kunnen gedragen: als agressor, als inschikkelijke en als beschermer. Een agressor is iemand die zich richt op de zwakke plekken van anderen en deze uitbuit om er zelf beter

van te worden. Standaard is ons brein op deze stijl afgesteld. Dit betekent dat we geneigd zijn om ons zo te gedragen wanneer niemand ons heeft geleerd dat het ook anders kan. Een inschikkelijke is iemand die in zijn relaties schade heeft opgelopen. Hij besteedt al zijn energie in het voorkomen dat hij door een agressor wordt uitgebuit. Zowel voor de agressor als de inschikkelijke geldt dat hij zich laat leiden door angst. Wanneer hij zich bedreigd voelt, valt hij aan of verstopt hij zich. Een beschermer is iemand die heeft geleerd om zich te gedragen zoals God heeft bedoeld. Het gedrag van een beschermer komt overeen met de blauwdruk van de mens. "Naar Zijn beeld en gelijkenis", is wat de Bijbel zegt over deze blauwdruk.

Voor ieder van ons geldt dat wij ons afwisselend gedragen als een agressor, een inschikkelijke of een beschermer. Misschien is het zelfs wel zo dat één van deze gedragstypen overheersend in ons aanwezig is. Ervaren anderen jou als een agressor? Of een inschikkelijke? Of zien zij jou als een beschermer? En wat betekent dit?

Het is namelijk niet zo dat ons gedrag zonder gevolgen blijft. Wanneer wij ons gedragen als een agressor of een inschikkelijke, gedragen wij ons op een manier die niet past bij onze blauwdruk. Zo heeft God ons niet bedoeld. Hierop is ons brein niet ingericht. Dit doet wat met ons. Wat er dan in essentie met ons gebeurt, is dat wij onze vreugde, de brandstof van ons leven, kwijtraken en komen vast te zitten in één van de negatieve emoties. Boosheid. Angst. Noem maar op. Ons brein gaat op slot en we reageren niet meer als onszelf. Herkennen we dit?

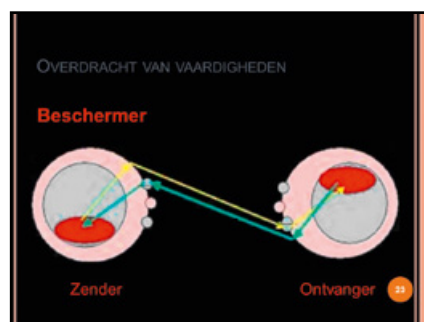
Maar helaas blijft het hier niet bij. Dit gedrag is superbesmettelijk en verspreidt zich als een bosbrand. Voordat je er erg in hebt, staat je hele omgeving in lichtervlaai. Voordat je er erg in hebt is ook de vreugde in jouw omgeving verdwenen en gaan anderen zich als een agressor of een inschikkelijke gedragen. Het LIFE-Model spreekt dan van een 'vreugdearme omgeving'.

Maar wanneer mensen in zo'n vreugdearme omgeving leven waarin hun brein wordt geblokkeerd, gebeurt er nog iets. Mensen gedragen zich als een agressor of een inschikkelijke en verspreiden dit gedrag in hun omgeving. Hierdoor verdwijnt het gedrag van een beschermer steeds verder naar de achtergrond, met als risico dat dit uiteindelijk helemaal verdwijnt. Wanneer de vreugde uit een gemeenschap is verdwenen, verdwijnen ook de zacht-

aardige vaardigheden van een beschermer, met alle gevolgen van dien. Als jij met je gezin emigreert en geen Nederlands meer spreekt, gaat deze vaardigheid uiteindelijk verloren. Zelf kun je na verloop van tijd de woorden niet meer vinden en verbastert je uitspraak, maar je kinderen krijgen deze vaardigheid helemaal niet meer overgedragen. Met de zachte vaardigheden van een beschermer gaat het net zo. Als er niets gebeurt gaan zij in een vreugdearme omgeving uiteindelijk allemaal verloren. Je zal begrijpen dat dit een zeer ongewenste ontwikkeling is.

[Dia 22] De neurowetenschappen hebben ontdekt dat er voor de overdracht van relationele vaardigheden twee mensen nodig zijn die met elkaar oogcontact hebben. Bij dit oogcontact wordt via het linker oog de chemie en structuur van het brein van de ene rechter hersenhelft gekopieerd naar de andere hersenhelft. Het LIFE-Model noemt dit proces 'synchroniseren'. Een heel belangrijk deel van dit leerproces vindt plaats aan het begin van ons leven, in het contact tussen moeder en kind. In de wisselwerking tussen een moeder en haar baby wordt het brein van de moeder als het ware gekopieerd naar het brein van het kind. Wanneer je goed oplet hoe moeder en kind met elkaar omgaan, kan je zien hoe dit gebeurt.

Wanneer we dit toepassen op de vaardigheden van een beschermer, betekent dit dat deze alleen maar kunnen worden overgedragen door iemand die zelf over deze vaardigheden beschikt. Wanneer je

één of meerdere van deze vaardigheden niet hebt meegekregen, kan je deze niet leren van iemand die zelf niet weet hoe het moet. Je kan een beschermende vaardigheid ook niet zelf genereren of uit een boekje leren. De enige manier om deze te leren is via iemand anders die weet hoe deze vaardigheid werkt en met jou wil synchroniseren. En daar ligt nu precies het probleem.

Het LIFE-Model ziet drie bedreigingen voor de overdracht van deze vaardigheden. De eerste bedreiging is de makkelijke en snelle verspreiding van schadelijke

gedragpatronen die ervoor zorgen dat vreugde wordt uitgedoofd.

De tweede bedreiging is de afname van het aantal beschermers. Deze bedreigingen zijn van alle eeuwen en worden nu overschaduwd door een nieuwe, nog grotere bedreiging:

De toenemende individualisering en versnelde technologische ontwikkeling waardoor dit soort interacties steeds schaarser worden. Doordat mensen zich steeds vaker in de 'cloud' ophouden, onderhouden zij steeds minder levende contacten waarmee de zachte vaardigheden van een beschermer worden overgedragen en onderhouden. Gebleken is dat het zelfs met de beste technologische middelen niet mogelijk is om nieuwe relationele vaardigheden op deze manier op anderen over te dragen.

Is het mogelijk om dit proces te keren en een omgeving te creëren, waarin vreugde duurzaam aanwezig is en mensen kunnen herstellen en groeien in hun rol als

beschermer? Met dit vraagstuk heeft het LIFE-Model zich jarenlang beziggehouden. Na veel zoeken en experimenteren heeft het LIFE-Model ontdekt dat er een aantal voorwaarden zijn, waaraan een gemeenschap moet voldoen om vreugde te bouwen en haar leden in de gelegenheid te stellen om te veranderen en meer en meer te gaan lijken op hoe God hen heeft bedoeld.

Allereerst moet een gemeenschap multigenerationeel zijn. Hiermee bedoelt men dat een gemeenschap moet bestaan uit minstens drie generaties die met elkaar optrekken en elkaar vanuit hun specifieke levensfase iets te bieden hebben. Jongeren en ouderen hebben elkaar nodig om te groeien. De kerk is zo'n gemeenschap

Vervolgens moet deze gemeenschap bekend zijn met de Immanuel-levensstijl. Hiermee wordt bedoeld dat er binnen de gemeenschap mensen moeten zijn, die naar anderen kunnen kijken op de manier zoals God naar hen kijkt. Die niet in de eerste plaats zien hoe iemand zich gedraagt, maar hoe God hem of haar heeft bedoeld.

Als laatste moeten deze mensen ook in staat zijn om vanuit deze visie te handelen. Zij moeten beschikken over de vreugdevolle vaardigheden van een beschermer en tegen de ander kunnen zeggen: “Ik vind het fijn om bij jou te zijn.” Ook wanneer de ander wordt overweldigd door moeilijke emoties. Ook wanneer deze zich vanuit zijn emoties tegen hen keert.

Om binnen zo'n gemeenschap tot verandering te komen, moet worden voldaan aan een drietal voorwaarden.

Allereerst is het belangrijk dat sterke en zwakke mensen samen zijn en met elkaar optrekken. Om te kunnen veranderen hebben sterke mensen zwakke mensen nodig en vice versa. Wanneer hiervan geen sprake is, blijven zwakke mensen hangen in hun ellende en verstarren sterke mensen doordat zij in hun comfortzone blijven. Geen van beiden zal meer gaan lijken op de mens zoals God hen heeft bedoeld.

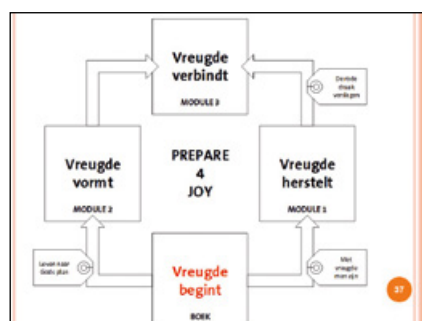
In de tweede plaats is het belangrijk dat men op een fijngevoelige manier met zwakke omgaat. Alleen dan voelt men zich veilig genoeg om zijn zwakte te tonen en zichzelf te zijn. Wanneer hiervan geen sprake is, zal de één geneigd zijn om de ander te bespringen en de ander zijn zwakte willen verbergen. Geen van beiden zal dan meer gaan lijken op de mens zoals God hem heeft bedoeld.

Als laatste is het belangrijk dat men zich bewust is van Gods interactieve aanwezigheid. Alleen door te luisteren naar wat God ons over een bepaalde situatie wil zeggen, kunnen we leren om mensen en

omstandigheden door Zijn ogen te zien en onze verhouding ten opzichte hiervan te veranderen. Alleen Hij kan ons de vaardigheden van een beschermer leren die in onze gemeenschap verloren zijn gegaan. Wanneer we ons niet richten op Gods interactieve aanwezigheid, blijven we hangen in de leugen die we onszelf voorhouden. Geen van beiden zal dan meer gaan lijken op de mens zoals God hen heeft bedoeld.

Welke kerk voldoet er aan de voorwaarden die ik zoëven heb geschetst? Maak jij deel uit van een kerk die op deze manier met mensen omgaat en zich zo bewust is van Gods aanwezigheid?

Omdat veel kerken bij lange na niet voldoen aan deze voorwaarden, heeft

het LIFE-Model een aantal hulpmiddelen ontwikkeld om kerken te helpen hun gemeenschap om te vormen.

Het belangrijkste hulpmiddel is het laatste LIFE-Model boek. Hiermee kunnen mensen zelf aan de slag om in kleine groepjes

te oefenen in het bouwen van vreugde. Het is onze droom dat er na vandaag door heel Nederland heen Vreugde-begint-groepjes ontstaan, waarin mensen met dit boek aan de slag gaan. Wij zijn ervan overtuigd dat mensen door deel te nemen dichterbij een vreugdevol leven kunnen komen. Toch is er soms meer nodig. Voor hen heeft het LIFE-Model een drietal modules ontwikkeld.

De module *Vreugde herstelt* is met name bedoeld voor mensen die worstelen met BEEPS. In deze module die alleen door een gecertificeerd trainer kan worden gegeven, worden mensen op een vreugdevolle manier geholpen om zichzelf beter te leren kennen en te ontdekken waardoor zij steeds opnieuw terugvallen in destructief gedrag. Deelnemers aan deze groep worden uitgenodigd om de transformatiezone binnen te gaan en nieuwe vreugdevolle vaardigheden op te doen.

De module *Vreugde vormt* is met name bedoeld voor mensen die hun relatie met God willen verbeteren en leert hen op een vreugdevolle manier om Zijn stem in hun leven te verstaan. Deze module kan eveneens alleen door een gecertificeerde trainer worden gegeven. Deelnemers aan deze groep voelen zich gesterkt om de transformatiezone binnen te gaan en anderen met hun vreugdevolle vaardigheden bij te staan in hun groeiproces.

De module *Vreugde verbindt* brengt de deelnemers uit de twee voorgaande modules bij elkaar. In deze module wordt voldaan aan alle voorwaarden om mensen in een veranderingsproces te brengen en vreugde te bouwen. Hier kunnen mensen heling ontvangen en herstellen.

Vandaag presenteren wij het boek. Vanaf september kan er worden ingetekend voor de modules. Wij hopen dat er met deze methodiek een vernieuwingsgolf door kerken en gemeenten in Nederland zal gaan en dat van daaruit vreugde zich zal verspreiden over heel ons land.

Drs MartienJan de Haan

Christelijke assertiviteitstraining

Najaar 2016
Echtparen korting!

10 maandagavonden of 10 donderdagmiddagen Vanaf september 2016 starten er weer twee nieuwe trainingen. Maandagavond 19 sept. -5 december (10 avonden) en donderdagmiddag 22 sept.-8 december (10 middagen). Deze training waarin sociale vaardigheden, gecombineerd worden met christelijke identiteit, is uniek in zijn opzet. Hoe ga je als christen om met grenzen op je werk, in familie, met vrienden en met God? Naast emotionele intelligentie wordt veel aandacht geschonken aan conflicthanting en identiteit.

Cursusinhoud

In de cursus die uitgaat van een Bijbels mensbeeld komen zaken aan de orde zoals:

- Je identiteit als Christen
- Hoe kan ik voor mezelf opkomen en wat is het verschil met “de onderste weg gaan”;
- Hoe leer ik sociale vaardigheden en non verbale communicatie;
- Hoe kan ik spanningen in het samenleven met anderen onder controle krijgen en houden?
- Hoe ga ik om met mijn gevoelens en de gevoelens van anderen?
- Hoe leer ik op de juiste wijze als Christen te communiceren en grenzen te stellen?
- Hoe ga ik om met agressiviteit

Leermethodes voor deze training zijn:

- De verschillende soorten rollenspelen,
- Bijbelse voorbeelden en mogelijkheden voor oefeningen,
- Verbale en non- verbale communicatietraining,
- Ontspanningstechnieken, groepsgesprekken,
- Bijbelstudies en huiswerkopdrachten.

In sommige lessen wordt gebruik gemaakt van videotraining. Iedere les bestaat uit een theoretisch gedeelte waarin verschillende hulpmiddelen die tot een betere assertiviteit leiden besproken en beoefend worden. En na de pauze in de subgroepen worden praktische situaties geanalyseerd, besproken en beoefend. Ook komt iedere les een oefening in christelijke identiteit terug. Bij de

cursus hoort een uitgebreid (153 blz) cursus-en werkboek wat in de loop der jaren aangepast is aan de ervaringen van de cursus.

Cursusleiding

- Gerard Feller, psychosomatische fysiotherapeut en pastoraal counselor
- Coby Feller, psychosomatisch oefentherapeute

Wanneer

Data training 2016 (maandagavonden 19.30-22.00uur):

- Sept.: 19,26
- Oct. 3,10,24,31
- Nov.: 14,21,28
- Dec.: 5

Data training 2014 (donderdagmiddagen 13.00- 15.30 uur):

- Sept.: 22, 29
- Oct. 6, 13, 27
- Nov.:3, 17, 24
- Dec.: 1, 8

Waar

De cursussen worden gegeven in het therapeutisch centrum Oudewater, Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater. Voordat men op deze cursus kan inschrijven, dient er een intake-gesprek plaats te vinden, waarin er wederzijds afgestemd wordt of de cursus wel voor u geschikt is. Verder wordt de motivatie getest om daadwerkelijk in de praktijk ook met deze cursus van 10 avonden/middagen te gaan werken U kunt zich Inschrijven of meer info vragen via tel. (0348) 563359 of 567670. Stuur ons een email naar info@pastoraat.com

Kosten

De cursuskosten bedragen inclusief intake en uitgebreide cursus-map 325 euro (alleen voor particulieren) Voor echtparen 50euro korting per persoon te voldoen vóór aanvang van de cursus te betalen op bankrekening NL52RABO035.23.13.498 tnv G.P.M. Feller te Oudewater. Veelal vergoeden bedrijven en instellingen deze cursus. (eerst navragen!)

Recensie van een miseidend boek

Gevaarlijke invloed van nieuw boek over integrale geneeskunst

Eind vorig jaar zag een nieuw boek, dat christenen wegwijst wil maken bij het onderscheiden van alternatieve geneeswijzen, het levenslicht. Dr. R. Seldenrijk wil een forse handreiking doen in *Duurzame integrale¹ geneeskunst*. Ethische beoordeling vanuit een christelijke levensvisie (2015, Labarum Academic).

Hieronder volgt een beoordeling.

Openheid voor alternatieve geneeswijzen

Veel reformatische christenen staan open voor homeopathie, acupunctuur, iriscopie en zelfs magnetiseurs. Het boek van dr. Seldenrijk past in deze lijn.

De Bijbel roept op om alle dingen te toetsen en het goede te behouden (1 Thess 5:21) en geesten te beproeven „of ze uit God zijn” (1 Joh 4:1). Precies dat ontbreekt in het boek van Seldenrijk. Veel gebruikers van alternatieve behandelwijzen zijn geestelijk blind voor de kwalijke kanten van de therapieën. Natuurlijk wijst Seldenrijk klip en klaar zaken als waarzeggerij en toverij af. Maar hoe zit het met subtielere vormen van kwaad, vormen die slechts door Bijbelse en geestelijke toetsing kunnen worden herkend? Zolang ‘toverwoorden’ als ”bewezen effect”, ”levens – beschouwelijk neutrale methode”, ”betrouwbare verklaringen” en een ”christelijke therapeut” van toepassing zijn, lijkt alles zich volgens Seldenrijk in een verantwoord kader af te spelen. De vraag is of dat ook zo is.

Homeopathie levensbeschouwelijk neutraal?

Omdat homeopathie een springplank lijkt te zijn naar andere dubieuze genezingsmethoden² zal deze methode hier meer uitgediept worden³. Ook Seldenrijk besteedt bijzonder veel aandacht aan het ‘veilig stellen’ van deze geneeswijze; homeopathie maakt nog maar liefst 118 van de 552 pagina’s van zijn boek uit. Veel pagina’s om veel te ‘bewijzen’. Reeds in de inleiding heeft Seldenrijk het over homeopathie als ‘een koninklijke aangelegenheid’ en ‘een levensbeschouwelijk neutrale methode’ (pag.356,357). Hij neemt zelfs het woord ‘blasfemisch’ in de mond ten opzichte van hen die de geestelijke bron van homeopathie betwijfelen (pag. 454,459). De vraag die dan rijst is, of homeopathie voor hem soms ‘heilig’ is geworden en te vergelijken met een afgod.

Hippocrates, de vader van de homeopathie?

Volgens Seldenrijk kunnen eventuele bedenkelijke geestelijke kanten⁴ bij Hahnemann geen invloed hebben op de methode homeopathie, omdat – zo beweert hij en dat vele malen⁵ - Hippocrates ‘de vader van de homeopathie’ is, ja, ‘de homeopathie reeds beoefende’. Op dit standpunt valt zeer veel, zo niet alles, af te dingen.

Dr. J.W. Nienhuys is zeer duidelijk in zijn artikel *Hippocrates was geen homeopaat!* (Skepsis).

Het lijkt er veel meer op dat niet Hippocrates maar eerder Paracelsus voorloper was van homeopathisch gedachtegoed. Robert Ellis Dudgeon, voormalig uitgever van *The British Journal of Homeopathy*, noemt de opvallende gelijkenis tussen de leerstellingen van Hahnemann en Paracelsus⁶. Volgens Dudgeon moet

Hahnemann zijn gedachtegoed deels ontleend hebben aan Paracelsus, hoewel hij hem nergens vermeldt.

Stuart Close merkt op, dat homeopathie niet ontwikkeld is door de ontdekking van de similiawet⁷ (gelijksoortigheidswet): “Velen vóór Hahnemann, vanaf Hippocrates⁸, hebben glimpen van de similiawet opgevangen ... Het similia-principe was van geen praktisch nut, totdat het verwante principe van potentiëren en de minimumdosis ontdekt was, en dat was pas door Hahnemann.”⁹ En de voorloper van het idee van potentiëren was Paracelsus.¹⁰

Homeopathie: geen spirituele krachten maar micromaterie

Bij homeopathie gaat het, zo zet Seldenrijk uiteen, om nano – geneeskunde, het bestaan van een watergeheugen, veranderingen van thermoluminescentie¹¹ en kwantumfysica en – wie weet – zelfs bosonen (pag. 427, 428, 395, 401-403, 441).

Interessant zijn de bevindingen van een nanowetenschapper en een hoogleraar fysische chemie, die ik benaderd heb. Zij stellen dat er maximaal 4 of 5 waterstructuren zijn (en niet 3000-4000, zoals het aantal homeo – pathische middelen), die 50 femtoseconden¹² bestaan.

Door het vele schudden kunnen verder, zo stelden zij vast, enkele ionen of moleculen van de glaswand in de oplossing overgaan. Deze kunnen de veranderde thermoluminescentie verklaren. Met andere woorden: dit zijn geen aanwijzingen voor homeopathische micromaterie, maar vervuilingen van het ‘medicijn’. Bosonen¹³ en kwantumfysica hebben niets te maken met homeopathie.

Homeopathie een spirituele geneeswijze

Helaas heeft Seldenrijk geen Bijbelse toetsing uitgevoerd en geestelijke achtergronden niet uitgediept, waardoor hij essentiële gegevens mist. Zoals het feit dat Hahnemann meester in een vrijmetselarijloge was, waarin het paracelsisch gedachtegoed centraal stond.

Verder, dat Hahnemann zich liet leiden door paranormaal beoefde meesters als Swedenborg, Paracelsus en Mesmer en ‘zijn meester Confucius’. Zijn werk zou, aldus Hahnemann-biograaf H. Fritsche, ‘mediaal’ - door hem als medium - ontstaan zijn.

In *Alchemy in homeopathy* betoogt W. Perry, dat Hahnemann meerdere stappen van Paracelsus¹⁴ alchemistisch procédé, om het ‘arcanum’ (geheimmiddel) uit de materie te destilleren (de spirituele kracht), overnam.¹⁵

Essentieel voor de beoordeling is ook het feit, dat Hahnemann zelf in paragraaf 269 van de in 1810 gedrukte *Organon* verklaart, dat het bij het proces van potentiëren om niets anders gaat dan om het vrijkomen van de ‘innerlijke, spirituele, medicinale krachten van de ruwe grondstoffen’. Niets daarover in het boek van Seldenrijk.

Ook heeft hij kennelijk nog nooit gehoord van de wrange vruchten van homeopathie, zoals het ontstaan van lichamelijke klachten, een verlies aan geloofs zekerheid bij het sterven, een verlies aan vrede. Zou het kunnen zijn dat de vele scheuringen binnen de vergadering der gelovigen mede een gevolg zijn van de homeopathische invloed van Voorhoeve, de bekende homeopathische arts?

Van de vele pagina’s over homeopathie (118) besteedt Seldenrijk er ruim 70 aan wetenschappelijke bewijsvoering, ongeveer 10 aan het bestrijden van zijn opponenten en slechts 2 aan geestelijke toetsing (pag. 434-436).

Christenen, bevrijd uit de occulte wereld, mogen geen getuigenis geven over het occulte karakter van een geneeswijze

Seldenrijk kan het niet laten om denigrerend te schrijven over zijn opponenten, van wie ik er één ben. Hij omschrijft hen als “mensen afkomstig uit bepaalde kringen.” Daarmee doelt hij ken-

nelijk op andere christelijke denominaties.

Met zijn opmerking dat je een ex-alcoholist zelfs geen tafelwijn moet geven, wil Seldenrijk mensen die in hun leven met occultisme te maken hebben gehad de beoordeling van het occulte karakter van bepaalde zaken ontzeggen. Daarmee slaat hij de plank mis. Is iemand die in een moeras heeft vastgezet waar – ten onrechte – een bordje stond met de tekst "Veilig!", niet bij uitstek de juiste persoon om anderen te waarschuwen?

Kruiden versus homeopathische middelen

Nogal eens wordt homeopathie in het rijtje gezet van 'puur natuur' en 'iets wat God in Zijn schepping gelegd heeft'. In kruiden (fytotherapie) zijn inderdaad door de Schepper moleculaire sub-stanties gelegd die kunnen dienen tot opbouw en herstel. Dit in tegenstelling tot homeopathische middelen, waarin moleculen niet meer aanwezig zijn en het gaat om door de mens gemanipuleerde, alchemistisch bereide (toverij) spirituele en geen materiële middelen.

Bij homeopathie is mijns inziens eerder sprake van ontschepping.

Standaardwerken gemist

Helaas mis ik meerdere standaardwerken bij Seldenrijk, als het gaat om het bewijzen van de werking van homeopathie. Zoals onder meer *Trick or treatment? Alternative medicine on trial* (2008) van prof. Edzard Ernst¹⁶. Deze Engelse hoogleraar complementaire geneeskunde, die begonnen was als homeopathisch arts, kwam na jarenlang intensief onderzoek tot de conclusie dat homeopathie hoogstens een placebo-effect heeft.

Nog enkele andere geneswijzen in het boek van Seldenrijk

1. Antroposofische geneeskunde

Seldenrijk komt tot de conclusie, dat antroposofie als levensvisie in strijd is met het christelijk geloof, maar de praktische toepassing ervan in bijvoorbeeld antroposofische geneesmiddelen is 'zinnig en verantwoord'. Dat de middelen veelal homeopathisch¹⁷ zijn en bij zon- en maanstanden¹⁸ gezaaid en geogost worden is kennelijk geen probleem.

2. Acupunctuur

Seldenrijk stelt in zijn opiniebijdrage verder dat acupunctuur zonder taoïsme, ofwel westerse acupunctuur, neutraal is en daarom door een christen te gebruiken. De waarheid is geheel anders. Tijdens mijn opleiding Westerse acupunctuur werd ik volledig ingewijd in de leer van yin en yang, meridianen, vijf-elementenleer en de –occulte– polsdiagnostiek. Acupunctuur is niet los verkrijgbaar, en dus beslist geen levensbeschouwelijk neutrale methode.

Heel bedenkelijk vind ik ook zijn bewering dat een christelijke therapeut 'het verschil' maakt.

3. Mindfulness

Over mindfulness (boeddhisme) merkt Seldenrijk op: „Het is mijns inziens daarom een voorwaarde dat mindfulness als methode door een christentherapeut wordt aangeboden.”¹⁹ Alsof een verkeerde methode door een christen geneutraliseerd wordt. Ook adviseert hij de methode *christelijke mindfulness*, waarin enige 'boeddhistische elementen van mindfulness' verwijderd (liever gezegd: verbloed of gekerstend...) zijn: het woord *zitmeditatie* is vervangen door zitten met aandacht (verbloeming), en yoga-oefeningen door rek- en strekoefeningen. Verder de toevoeging van het Jezusge-

bed (mantra...) en het meditatief Bijbellezen (lectio divina), of het mediteren over teksten van 'christelijke' auteurs als Henri Nouwen²⁰ en de Benedictijner monnik Anselm Grün²¹ (pag. 314-317).

4. Therapeutische aanraking

Seldenrijk gelooft ook dat er zich een energieveld om het lichaam bevindt, een zogenaamde aura²² (pag. 351). Daarmee opent hij de gedachte wereld voor het bestaan van meridianen, voor de wetenschap van Kirlianfotografie (aurafotografie) en de vegatest (aangepaste vorm van elektro-acupunctuur)²³ pag. 337-338).²⁴ Verbijsterend is het dat hij stelt dat therapeutic touch (TT), geleerd bij het Nederlandse Van Praag Instituut (!)²⁵, een veilige methode is om dit energieveld te behandelen.

De Nederlandse variant zou veilig zijn, omdat bij genoemd Instituut bij de cursus compassie en liefde belangrijke elementen zijn. Hij vraagt zich af: moeten christenen niet met deze zelfde elementen zieken bejegenen? Bidden, masseren en zelfs de handen opleggen? Zijn er oppervlakkig geen overeenkomsten tussen therapeutische aanraking en christelijke handoplegging? (pag. 352).

Natuurlijk wijst Seldenrijk 'paranormaal' en 'magnetisme' af, maar is kennelijk blind voor het feit dat TT bij Bijbelse toetsing niet anders is dan: paranormaal en magnetisme. Hij is niet op de hoogte van het feit dat beoefenaars van TT gaudeweg paranormale gaven ontwikkelen als heldervoelendheid en magnetiseren. TT wordt ook wel de Westerse zuster van reiki genoemd. De gevolgen van TT behandelingen kunnen ernstig zijn en leiden tot depressies, angst, driftaanvallen en een aantasting van het geloofsleven. Datzelfde geldt ook voor mindfulness.

5. EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing)

In het artikel *Alternatieve geneeskunde lang niet altijd verwerpelijk* (RD, 13 februari 2016) gaat Seldenrijk in op EMDR, een binnen de ggz met succes gebruikte methode ter behandeling van psychotrauma's. Met nadruk merkt hij op: "Bij dit opnieuw beleven van reële, meegemaakte gebeurtenissen, wordt er geen geest of duivel bijgehaald."

Bij nauwkeurige geestelijke toetsing blijft geen enkele basis over voor een dergelijke bagatelliserende uitspraak.²⁶

Conclusie

Tegenover chronische ziekten²⁷ staat de reguliere geneeskunde vaak met lege handen. Vandaar dat velen op zoek gaan naar een alternatief. En die zijn er in deze tijd meer dan genoeg: ongeveer 450! Met alternatieven kan op drie manieren worden omgegaan. Het ene uiterste is dat we alle alternatieve geneswijzen afwijzen, het andere dat we klakkeloos overal op af gaan onder het motto "Als het mij maar helpt!" De derde manier is kritische selectie.

Als christen zijn we daarenboven op zoek naar veilige alternatieven, die niet in strijd zijn met ons geloof. Het komt aan op goede keuzes, en die kunnen slechts gemaakt worden als we eerst ons huiswerk goed doen. "Toets alles en behoud het goede!" Bij die toetsing is het nodig 100% Hem te betrekken, die onze Leidsman wil zijn, ook hierin.

"Want ieder die bidt, die ontvangt; wie zoekt, die vindt; en voor wie klopt zal opengedaan worden" (Matt 7:8).

Wetenschappelijke en Bijbelse toetsing zijn broodnodig.

We dienen er volop rekening mee te houden, dat er onder de oppervlakte van onschuldig klinkende therapieën een geloofsrover schuil kan gaan. (Gen 3:4-5, 2 Kor 11:14)

En die moet hoe dan ook ontmaskerd worden. (Ef 5:11)

Seldenrijk is naar mijn overtuiging in deze opdracht – ook al noemt hij soms zeer behartenswaardige dingen – niet geslaagd en toont in zijn boek helaas een groot gebrek aan

geestelijk onderscheid en echte Bijbelse toetsing.

De grote dingen – waarzeggerij en toverij – wil hij afwijzen²⁸, maar hij onderkent niet de subtielere vormen van kwaad, vormen die slechts door Bijbelse en geestelijke toetsing kunnen worden herkend. Zijn het vooral niet juist de kleine vossen, die de wijn-gaard bederven? (Hooglied 2:15)

Het moeilijkst is de beoordeling van homeopathie, vandaar dat langer stilgestaan is bij de toetsing hiervan. Persoonlijk kom ik steeds meer tot de overtuiging, dat wanneer homeopathie – qua geestelijk gehalte – niet doorzien wordt, dat automatisch tegelijk geldt voor meerdere geneeswijzen. Homeopathie is ook het moeilijkst te ‘pakken’, omdat de methode zo ‘natuurlijk’ lijkt. Als de geestelijke angel van deze geneeswijze ontmaskerd wordt, lukt dat vaak ook makkelijker bij de beoordeling van andere genezingsmethoden.

Seldenrijk is een warm pleitbezorger van homeopathie. Is het niet onder meer daarom dat in zijn voorstel voor integrale geneeskunst naast enige veilige vormen van complementaire - de reguliere therapie aanvullende - therapie helaas behandelwijzen meekomen als: klinische homeopathie, antroposofische geneesmiddelen, klinische acupunctuur, therapeutische aanraking (geleerd in het *Van Praag Instituut*...), mindfulness door christelijke therapeuten (...), orthomanele geneeskunde²⁹, EMDR en bioresonantietherapie? (pag. 519).

In het boek *Genezing uit het Oosten? Alternatieve therapieën getoetst* (2011) kom ik tot het volgende palet van voor een christen aanvaardbare complementaire behandelwijzen: fysiotherapie, fysiologische ontspanningsoefeningen, zoals bijvoorbeeld progressieve spierontspanning van Jacobson, triggerpointmassage, fytotherapie, fytotherapeutische aromatherapie, gedragstherapie, neurale therapie en orthomoleculaire therapie.³⁰

Drs. R.J.F. van der Ven

De heer Van der Ven is arts en theoloog en verzorgt lezingen en spreekbeurten over onderwerpen rond geloof en gezondheid.

Noten

- 1 Integraal = het samengaan van verantwoord regulier en alternatief.
- 2 De Franse homeopaat Michaud stelde tijdens een congres van natuurgeneeswijzen, reeds in 1976: “De integratie van esoterie (leer voor ingewijden) en de wetenschap is mogelijk, en homeopathie moet een belangrijke rol gaan spelen als de link tussen deze twee wijzen van denken.” *Healing at any price? The hidden dangers of alternative medicine*, Samuel Pfeifer, World Ltd, 1988, pag. 155.
- 3 Als deze methode vrijuit gaat, geldt dat tegelijkertijd voor ook andere genezingswijzen.
- 4 Ronduit godslasterlijk is Hahnemann’s uitspraak dat de Here Jezus Christus ‘een aardsdweper’ zou zijn en Confucius daar-entegen ‘een verlichte meester’. *Genezing uit het Oosten?*, pag. 24,25.
- 5 Pag. 356, 369, 389, 415, 441, 445, 449, 458.
- 6 *Lectures on theory and practice of homoeopathy*, Lecture 6: Homoeopathic principle in medicine before Hahnemann, 6, Robert Ellis Dudgeon, *Hopathy Ezine*, pag. 6, January 29, 2016. Similarities between Hahnemann and Paracelsus., Robert Ellis Dudgeon, (presented by Peter Morrell), extracted from his *Lectures: On the theory and practice of homeopathy 1853*, pag. 9-18
- 7 Het Similia-principe luidt: men geneze het gelijkende door het gelijkende, oftewel ‘Similia similibus curentur’.
- 8 Volgens homeopathisch arts Rudolf Tischner was een gelijksoortigheidsprincipe bij Hippocrates niet ‘homeopathisch’, maar zeer algemeen en oppervlakkig ontwikkeld; meer geregeld sprak hij van genezing door het tegengestelde. *Geschiede der Homöopathie*, Rudolf Tischner, Springer Verlag, Gmbh, Januari 1900, pag. 31.
- 9 *The genius of homeopathy – Lectures and essays on homeopathic philosophy*, Chapter XIV: Potentiation and the infinitesimal dose, pag. 265, Stuart Close.
- 10 Paracelsus and fluxion potencies, *IHA Transactions*, 1905, pag. 93, B. Fincke.
- 11 Deze veranderingen zouden volgens homeopaten structuurkenmerken van water zichtbaar maken.
- 12 1 femtoseconde = 10-15 van een seconde. *Ultrafast memory loss and energy distribution in the hydrogen bond network of liquid H2O*, M.L. Cowan c.s., *Nature*, Vol. 434, 10 March 2015, pag. 199-202.
- 13 Deze ontstaan slechts wanneer deeltjes met grote snelheid op elkaar botsen (deeltjesversnellers, CERN).
- 14 Voor Paracelsus was ‘de natuur’ ‘een zoon van God’.
- 15 *The alchemy in homeopathy*, uit: *Studies of comparative religion*, Vol. 16, No 1-2, winter-spring 1984, pag.21-56.
- 16 Nederlandse vertaling *Bekocht of behandeld?* (2011)
- 17 Van een medewerker van een groot homeopathisch bedrijf vernam ik dat de schudmachines voor homeopathische middelen bij antroposofische bedrijven lemniscaatvormig schudden. Een lemniscaat is een liggende acht = occult symbool dat de kringloop van de levenscyclus weergeeft en de verbinding legt tussen beide werelden van de mens: de zichtbare wereld van de schijn (maya) en de onzichtbare wereld van de goden. *Occult zakwoordenboek*. Het occulte tegen het licht, R.H. Matzken, T.H. Ligtenberg, 4e herziene en uitgebreide druk, 2006, Stichting Johannes Multimedia.
- 18 *Biologisch-dynamische landbouw van Rudolf Steiner*. Weet Seldenrijk van het koemestpreparaat 500? In september wordt een verse koehoorn gevuld met koemest en begraven in de aarde. Omstreeks Pasen wordt de hoorn uitgegraven en de inhoud homeopathisch verdund in september - als de zon in het dierenriemteken Maagd staat - op de akker aangebracht. De hoorns zouden een accu van ether- en astrale kracht zijn. *Astrale koehoorns – De filosofie van biologisch-dynamische landbouw*, Bram de Boer, *Skepter* 16-4-2003.
- 19 Pleidooi voor duurzame geneeskunst (een interview naar aanleiding van het boek *Duurzame en integrale geneeskunst van R. Seldenrijk*), Wim van Hengel, *RD* 10 oktober 2015, pag. 6,7.
- 20 Het contemplatief gebed bij Henri Nouwen leidde tot het zien van ‘beelden’ van Jezus, Maria, enkele rooms-katholieke heiligen maar ook de dalai Lama en Ramakrishna op de innerlijke muren van zijn hart...
- 21 *Ijn evangelie*: “God vergeeft mensen, omdat Hij liefde is, niet omdat Zijn Zoon gestorven is.” Voor Grün is een God die Zijn Zoon aan het kruis laat sterven bloeddorstig en wreed; zo’n God wil hij niet! Maar dan is Grün ook geen christen!
- 22 De aura is de door esoterici en parapsychologen aangeduide stralenkrans of halo om het stoffelijke lichaam, waarneembaar door paranormaal begaafde mensen. De aura bestaat volgens deze mensen uit 7 lagen of bewustzijnsniveaus, gaande van het etherische (fijnstoffelijke), tot het astrale, het spirituele en goddelijke niveau. De Bijbel kent geen etherisch lichaam of aura, maar constateert dat bij het sterven ‘de adem’ (ziel of geest) van de mensenkinderen opstijgt naar boven en de adem (het leven) van de dieren neerdaalt in de aarde. (Pred. 3:21, 11:6) Met het bouwen op waarnemingen van occult begaafde personen begeven we ons in drijfzand.
- 23 En te zijner tijd misschien van chakra’s?
- 24 Bioresonantietherapie noemt Seldenrijk “niet strijdig met Bijbelse gronden ..., maar verder (nog) onbewezen qua werking”. (pag. 336)
- 25 Weet Seldenrijk niet, dat dit instituut onderzoek doet naar

- paranormale verschijnselen en onderwijs en advies geeft op dit terrein, let wel onderwijs in paranormale methoden als therapeutic touch en geleide visualisatie?
- 26 Zie het artikel EMDR, een aanwinst bij PTSS ..., R. van der Ven, Het Zoeklicht, 27 november 2015
- 27 Volgens Seldenrijk is ruim 49% van de Nederlanders chronisch ziek. (pag. 14)
- 28 Hoofdstuk 4: Duistere machten en onderscheidingsgave.
- 29 Hij is er kennelijk niet van op de hoogte dat de grondlegger mevrouw M. Sikesz met de behandeling van de wervelkolom meer op het oog had: de occulte chakra's die uitmonden in de ruggengraat.
- 30 In het boek Van kwaal tot erger? Alternatieve geneeswijzen besproken door een ex-natuurarts (1997) worden de achtergronden van homeopathie en acupunctuur veel uitgebreider besproken, maar ontbreken geneeswijzen als reiki en mindfulness.

E. James Wilder e.a. – Vreugde begint. Basisboek

Vreugde is een feestmaal waarvoor ook jij bent uitgenodigd.

Je stoel staat klaar en de geur van de maaltijd wakkert je verlangen aan naar een levengevende relatie met God en met de mensen om je heen. Aan tafel is plaats voor iedereen, ongeacht of je jong, oud, sterk of zwak bent. Kom erbij en ga zitten. We hebben op je gewacht! Jim Wilder, Ed Khouri, Chris Coursey en Shelia Sutton nemen je mee op weg naar de vreugde waarnaar je altijd hebt gezocht. De oplossingen en oefeningen in dit basisboek helpen je bij het herstel van de vaardigheden die nodig zijn om aan vreugde te bouwen. Neem deel aan de vreugderevolutie, verander je eigen leven, de levens om je heen en uiteindelijk de wereld.

Zet je schrap. Vreugde begint!

Dit boek is het basisboek van het LIFE-Model. De boodschap komt het beste tot zijn recht, wanneer het boek wordt gelezen in een groep die wekelijks bijeenkomt. Deelnemers lezen dan iedere week individueel een hoofdstuk, maar doen de opdrachten en oefeningen zo veel mogelijk in groepsverband. Samen oefenen is een essentieel onderdeel van dit boek. Vreugde leer je niet zozeer door een boek te lezen, maar vooral door relationeel te zijn en samen te delen in de praktijk en dat moet je soms oefenen. Hoe meer oefening, hoe meer vreugde! De oefeningen hebben niets te maken met weten, maar met doen. Hierdoor worden nieuwe paden in ons brein aangebracht, die onze vreugdecapaciteit vergroten.

Vreugde begint! is een onderdeel van het trainingsprogramma

Prepare4Joy, waarin de visie en methodiek van het LIFE-Model zijn uitgewerkt voor het Nederlandse taalgebied.

Als vervolg op *Vreugde begint!* zijn er drie trainingsmodules die mensen helpen om herstel te vinden en te ontdekken hoe God hen heeft bedoeld. Deze modules zijn:

- Vreugde herstelt,
- Vreugde vormt en
- Vreugde verbindt.

In tegenstelling tot *Vreugde begint!* kan men deze modules alleen volgen onder leiding van een gecertificeerde trainer.

Vreugde begint, in de transformatiezone. Door E. James Wilder e.a 328 pagina's Uitgeverij: Archippus boeken. Prijs € 21,95 te bestellen via <https://stichting-promise.nl/boeken/vreugde-begint.htm>

Wanneer een land God vergeet, Zeven lessen die wij moeten leren van nazi-Duitsland

Een volledige uitsluiting van de kerk door de staat. Instorting van de economie. Wetten die het mogelijk maken om gerechtigheid en ethiek te ontduiken. De systematische secularisering van de media, het onderwijs, ons werk en de cultuur om ons heen. In: 'wanneer een land God vergeet' laat dr. Lutzer zeven trends zien waardoor een samenleving, die heel veel op de onze leek, zich liet omvormen tot nazi-Duitsland. Door historische voorbeelden te plaatsen in het kader van bijbels onderwijs daagt hij de lezer uit om na te denken over de vraag: wat zou ik in die situatie doen? Als de geschiedenis zich herhaalt, heeft dat niet altijd exact dezelfde gevolgen.

Maar het vraagt van ons wel dat we alert zijn en moed tonen om gevaarlijke ontwikkelingen te keren. De tijd van heldendom staat voor de deur! Dr. Lutzer gebruikt de geschiedenis van nazi-Duitsland als schilderslijnen en schetst op virtueuze wijze een waarheid die van cruciale betekenis is. Hoewel de auteur voornamelijk over de situatie in de Verenigde Staten schrijft zijn de genoemde processen heel herkenbaar in onze samenleving.

Als een land God vergeet, zeven lessen die wij moeten leren van Nazi Duitsland.

Door Erwin W Lutzer, predikant van de Moody Church te Chicago.

€ 12,95 Isbn 978 94 91706 49 3 Uitgeverij Maatkamp
Distributie: Cross Link Services BV te Dordrecht

Het bahaiïsme - toren van Babel

Op mijn zoveelste reis in het fascinerende Israël bewonderde ik weer wat nieuws. Vrienden namen me mee naar de prachtige, terrasvormige en symmetrische (of: symmetrisch aangelegde?) tuin van de bahai's in Haifa, het 'achtste wereldwonder', waar tien jaar aan gewerkt is. Alleen met een gids -van tuinman tot directeur is vrijwilliger- mocht je (gratis) deze perfecte tuin, gelegen op de noordwesthelling van de berg Karmel, betreden. Water en licht vormen de belangrijkste decoratie van de terrassen. Centraal staat daarin het mausoleum van de 'Báb', de martelaarheraut van het bahaiïsme. De vrouwelijke gids vertelde nauwelijks iets over deze religie en het gekregen foldertje in het Nederlands was erg summier. Kortom, mijn nieuwsgierigheid was gewekt en zie hieronder wat ik ontdekt heb.

De stichters

Het bahaiïsme beschouwt zichzelf als de openbaring van God voor de hele mensheid en ontwikkelde zich uit het onderwijs van twee Perzische zieners uit de negentiende eeuw. Mirza Ali Muhammed ('de Báb') en Bahá'u'lláh worden beide door de bahai's geacht de stichters van hun geloof te zijn. Mirza Ali Muhammed (1820-1850), ook wel de 'Báb' (de poort) genoemd, was de aankondiger of heraut (de terugkeer van Elia en een soort Johannes de Doper). Hij was zelf de 'spiegel van de adem van Allah en iedere gelovige kan in hem Allah aanschouwen. De Báb achtte zijn autoriteit gelijk aan die van Mohammed, wat bij de meeste moslims natuurlijk in het verkeerde keelgat schoot! Toen deze jonge koopman uit het Iraanse Shiraz, de Báb dus, in 1844 verkondigde dat hij de verwachte Twaalfde Imam was, werd hij spoedig door toedoen van de sjiiitische clerus en de regering gearresteerd en ter dood veroordeeld. Hij werd in 1850 op 31-jarige leeftijd geëxecuteerd in de stad Tebriz in Perzië (nu Iran) wegens zijn verwerpelijke religieuze leerstellingen. Het stoffelijk overschot van de Báb, verborgen en begraven in Iran, werd pas in 1909 getransporteerd naar Haifa en ter aarde

besteld in de 'shrine van Abdu'l-Baha'. De Báb trok zoveel volgelingen, dat het Perzische gouvernement en de islamitische geestelijkheid behalve hem, ook 20.000 van zijn volgelingen, waaronder vrouwen en kinderen, doodden.

Voor de bahá'ís is de meest recente en belangrijkste boodschapper zijn opvolger ofwel de door de Báb aangekondigde Bahá'u'lláh (Glorie [of heerlijkheid] van God), wiens eigenlijke naam Mirza Husain Ali Nuri was. Bahá'u'lláh, stichter en centrale figuur van het bahaiïsme, werd in Teheran (Iran) geboren op 12 november 1817 en leefde tot 1892¹. In zijn jeugd was hij een groot bewonderaar van en ijveraar voor de leer van de Báb. Op 23 mei 1844 claimde hij de messias te zijn en na de openbare executie van de Báb in 1850 werd hij de leider van een van de takken waarin diens gemeenschap was opgesplitst. In 1863 verklaarde hij openlijk dat hij degene was 'door wie God Zich zou openbaren', de goddelijke figuur wiens komst door de Báb was voorspeld. Bahá'u'lláh's volgelingen geloven dat hij God in menselijke gedaante was, de nieuwe openbaring voor deze laatste eeuwen. Moslims erkenden en erkennen hem echter niet, en zodoende werd hij in 1862 naar Bagdad verbannen en vandaar door de Turkse regering eerst verdreven naar Adrianopel. In 1868 werd Bahá'u'lláh door sultan Abdülaziz voor de laatste keer verbannen naar de Ottomaanse strafkolonie Akko, in het huidige Israël. Aan het einde van zijn leven werd de strenge en zware opsluiting geleidelijk versoepeld, en werd hem toegestaan om in een huis nabij Akko te leven, maar officieel was hij nog steeds een gevangene van die stad. In zijn testament liet Bahá'u'lláh de instructie na dat zijn oudste zoon Abdu'l-Baha (dienstknecht der glorie, 1844-1921) hem zou opvolgen als gevolmachtigde vertolker van zijn leringen en als 'Voorbeeld van Geloof'. Hij bracht bezoeken aan Londen, Parijs, Stuttgart, Boedapest, Wenen, de V.S., Canada en Egypte. Hij stierf dus in 1921 en benoemde zijn oudste kleinzoon Shoghi Effendi Rabbani (1 maart 1897 - 4 november 1957) tot de 'Vertolker van de

Leer' en 'Behoeder (Bewaarder) van het Geloof'.

Shoghi Effendi Rabbani

De leer en leefwijze van het bahaiïsme

Het bahaiïsme is een monotheïstische religie die in de negentiende eeuw gesticht is door de profeet Bahá'u'lláh in Perzië (het huidige Iran) die de geestelijke eenheid van de mensheid benadrukt. De eenheid van de mensheid is de spil waaromheen alle leringen van Bahá'u'lláh zich ontwikkelen. Het woord bahai komt van de stichter van dit geloof: Bahá'u'lláh en betekent eenvoudig 'volgeling van Bahá'u'lláh'. Dit specifieke geloof wordt een wereldreligie genoemd. Daar zijn drie redenen voor:

1. het is wereldwijd verspreid.
2. het ontwikkelt een gezindheid die de hele wereld omvat.
3. het geeft een duidelijk beeld van Wereldorde.

Het bahaiïsme leert dat religieuze waarheid steeds voortschrijdt en dus geen einde heeft.

Een fundamenteel beginsel in hun prediking was dat religieuze waarheid niet absoluut is, maar relatief en dat alle in de wereld bekende grote religies van goddelijke oorsprong zijn. Evenals de soefibeweging benadrukken de bahai-leringen de onderliggende eenheid van de grote wereldgodsdiensten. Religieuze geschiedenis wordt gezien als een ontvouwing van waarheid met behulp van een aantal goddelijke boodschappers, manifestaties van God genaamd, die elk een religie hebben gesticht, afgestemd op de behoeften van hun tijd en het begripsvermogen van de mensen uit hun tijd. De bekendste

een nieuwe

onder deze boodschappers of goddelijke opvoeders zijn Adam, Abraham, Krishna, Boeddha, Zoroaster, Mozes, Jezus en Mohammed. De laatste profeet, en dat is nu natuurlijk Bahá'u'lláh, is de belangrijkste. Een soort super-oecumene van de vele godsdiensten wordt niet gepropageerd, want kerken bijvoorbeeld zijn aan een natuurlijk wordingsproces onderhevig en verdwijnen in de geschiedenis op den duur vanzelf. Ook de bahai-godsdienst is geen eeuwig leven beschoren. Over ongeveer duizend jaar zal opnieuw een soort wedergeboorte plaatsvinden door de komst van een andere afgezant van God. Na de Báb komt ongetwijfeld weer een nieuwe profeet die de waarheid verder openbaart. Bahai's geloven in één god 'aan wie de mens verschillende namen heeft gegeven', die de wereld heeft geschapen en over haar regeert en zij verwachten dat deze wereld weer mooi en goed zal worden.

Er doet zich wel een natuurlijke evolutie voor, van eenvoudige naar ingewikkelde levensvormen, van een gezin tot een werldeenheid. Net als de soefi-beweging en theosofie, streven bahai's naar een geestelijke en daardoor ook politieke verbredering van oost en west. Zij zien het als hun opdracht om de wereld te verenigen in één algemene religie en om wereldvrede te bevorderen. Bahai's geloven dat elke boodschapper over de volgende sprak en dat Bahá'u'lláhs leer, met zijn leven als

proef op de som, de eindtijd-beloften van de voorgaande religies vervult. Volgens de bahai's is de mensheid betrokken bij een voortdurend, noodzakelijk en geleidelijk proces naar verstandhouding, vrede, gerechtigheid en eenheid op wereldschaal. Als de Bahá'u'lláh terugkomt zal dat de grootste gebeurtenis in de geschiedenis zijn.

Er zal een nieuwe wereldtaal² voor alle mensen op aarde moeten komen en alle volken zullen een algemeen schrift moeten aannemen, die te gebruiken is naast de eigen taal. Alle kinderen moeten dezelfde tweede taal leren. Een uniform systeem van munteenheden en maten en gewichten gelden ook als hun ideaal. Het hele mensdom vormt één geheel en bahai staat voor de onvermijdelijke eenmaking van de mensheid, en verzekert dat dit geleidelijk zal komen dankzij de transmuterende geest van God. Door volgelingen op te roepen niet zijn vaderland lief te hebben, maar juist de hele wereld, is deze beweging dus anti-nationalistisch. Centraal staat dat de mensheid één volk en de aarde één gemeenschappelijk vaderland is. De volgelingen hebben de plicht om onbelemmerd naar de waarheid te zoeken. Van erfzonde is geen sprake. 'Zonde' betekent in het baháisme een stap doen in de verkeerde richting waardoor de afstand tot het juiste punt, het goddelijke, groeit. 'Verlossing' is voor hen geen bewering maar een gewaarwording: echte bevrijding uit menselijke bekrompenheid en de

wetenschap dat God iedereen liefheeft, op Zijn manier beschermt en dat dit leven slechts een begin is van een eeuwigdurend bestaan. Daardoor valt in veel gevallen de angst voor de dood weg. Aan een letterlijke opstanding uit het graf geloven bahai's niet. 'Opstanding' heeft voor hen een figuurlijke betekenis, bijvoorbeeld een geestelijk ontwaken uit de kuil die men met verstarde ideeën graaft.

Het doel van religie moet zijn om vriendschap en eendracht te bevorderen, het samengaan of de synthese van religie en wetenschap is het belangrijkste middel voor het bereiken van vrede en een geordende vooruitgang. Baháisme staat dan ook voor gelijke rechten voor mannen en vrouwen van alle rassen (maar hoe is dit ideaal te verenigen met het feit dat in het hoogste orgaan naar Bahá'u'lláh's wil alleen mannen zitting hebben?), verplichte opvoeding en monogamie. Seks voor het huwelijk is verboden en echtscheiding is ontraden. Het gezin is de hoeksteen van de samenleving. Alcohol en drugs zijn verboden, tabak afgeraden, strikte gehoorzaamheid aan de regering van het land waarin men woont geboden. Een ingetogen leven in verdraagzaamheid en apolitiek zijn horen daarbij. Het devies van de bahai-gemeenschap is: 'Niemand kwaad berokkenen, elkaar liefhebben en onrecht zonder weerstand verdragen'. Alle werk dat in een geest van dienstbaarheid wordt verricht wordt aanbidding verheven. Slavernij, ascetisme, bedelarij, gebruik van preekstoelen, biechten van zonden en het kloosterwezen zijn eveneens verboden. In Gods ogen is rechtvaardigheid het grootste goed. Alle vooroordelen en dogma's die de mensen onderling verdeeld houden, moeten systematisch weggevaagd worden. Mensen van verschillend ras moeten een gelijke opvoeding en gelijke economische mogelijkheden hebben, gelijke toegang tot behoorlijke levensomstandigheden en gelijke verantwoordelijkheid. Voor tolerantie willen zij opkomen, maar ook voor de rechten van met name godsdienstige minderheden, het uitbannen van armoede en het oprichten van een nieuw, wereldomvattend economisch stelsel. Bahai's geloven in één god, hoewel men hem noemt bij verschillende namen. Geloof in Bahá'u'lláh kan de mens redden van haat, pessimisme, corruptie en het materialisme van deze tijd, kortom: de remedie tegen alle kwalen. Uit de vooruitgang op het gebied van wetenschap, techniek, communicatie, de

oprichting van de Volkenbond (1919) en de Verenigde Naties (1945), blijkt dat de mensheid langzaam maar zeker volwassen wordt en dit resulteert in een optimistisch mensbeeld. Ter bevordering van een wereldvergadering die zou moeten leiden tot een 'Unie van wereldstaten', het sluiten van een bindend verdrag en het oprichten van een verbond, waarvan de bepalingen onschendbaar zijn, zenden bahai's vredesboodschappen uit opdat zij hun ideaal 'wereldeenheden' bereiken.

Bahaïsme en islam

Bahá'u'lláh kun je beschouwen als de reformator van de Islam, en zijn beweging was dus een sekte daarbinnen. Het bahaïsme is een stroming binnen de sjiieten (ongeveer 10 %) van de islam. Deze stroming leeft al eeuwenlang sterk in de verwachting van de verdwenen 'Twaalfde Imam', de mahdi, de laatste en grootste profeet die het Godsrijk zal oprichten. Toen in 1844 de jonge koopman uit het Iraanse Shiraz, de Báb, verkondigde dat hijzelf de verwachte Twaalfde Imam was, werd hij spoedig door toedoen van de sjiietische clerus en de regering gearresteerd en ter dood veroordeeld. Na hem komt ongetwijfeld weer een nieuwe profeet die de waarheid verder openbaart. Moslims zijn het er echter over eens dat **Mohammed** 'het zegel van de Profeet', de laatste goddelijke openbaring en de hoogste profeet was en dat de missie van de qa'im (of imam mihdi) daarom geen andere kon zijn dan de loutering van de religie van de koran en de aanvaarding daarvan voor de mensheid. Een voortschrijdende godsopenbaring wordt door moslims verworpen, en door bahai's juist omarmd; zij zien zichzelf als progressief superieur. Een qa'im, een soort messias zou opstaan, bestemd om de volkomen overwinning van de islam op aarde te vestigen. Het liep echter uit op het openbaren van een nieuw heilig boek en de opheffing van de religieuze wetten van de koran. Die

zou leiden tot de aanklacht dat hij een vernier was van de religie en een bron van rebellie tegen de staat. De Báb achtte zijn autoriteit gelijk aan die van Mohammed -wat de meeste moslims uiteraard niet aanvaardden!- terwijl hij tevens de aankondiger of heraut (een soort Johannes de Doper) zou zijn van een volgende grotere manifestatie.

Bahá'i en Jezus

Bahá'u'lláh zou gezegd hebben: "Iedere ware profeet beschouwde zijn boodschap als in wezen gelijk aan de openbaring van iedere andere vóór hem verschenen profeet". Net als moslims geloven bahai's dat Jezus wel een profeet was, maar niet de Verlosser of Heiland, noch God. Zij ontkennen dus dat God ooit persoonlijk in een menselijke gedaante is verschenen. Al die profeten hebben in feite hetzelfde geleerd, zeggen de bahai's, maar hun volgelingen hebben onderlinge twisten gekregen. Bij nader inzien blijken deze profeten elkaar wel eens tegen te spreken. Zo verbieden Mohammed en Bahá'u'lláh het gebruik van alcohol³, terwijl Jezus nota bene als Zijn eerste wonder water in wijn veranderde. Maar wat veel belangrijker is: de letterlijke, lichamelijke opstanding die voor christenen onopgeefbaar fundamenteel is, wordt door de bahai's opgevat als figuurlijk. Ook de ondergang van de wereld vatten zij uitsluitend figuurlijk op. De grote leider zal weerkeren als de Christus, de verlosser. Voor bahai's is Bahá'u'lláh de wedergekomen Christus⁴. , hij is de door Jezus in Joh. 14:16 beloofde 'andere Trooster'⁵. De drie-eenheid wordt ontkend. Volgens christelijk perspectief is Bahá'u'lláh dus één van de vele valse christussen, waar de echte Christus al voor gewaarschuwd heeft, bijvoorbeeld in Mat. 24:5,11, 24. Bahai's geloven en werken in eigen, menselijke kracht, en verwerpen het cruciale kruis. De exclusieve claim dat Jezus de weg de waarheid en het leven zou zijn, wordt door de

bahai's verworpen, omdat dit slechts zou slaan op de tijd van Jezus. De openbaring stond niet stil, en er zijn volgens hen nu al negen manifestaties van het goddelijke wezen. Het Koninkrijk van God met Jezus Christus als Koning wordt eveneens afgewezen. Jezus is dus voor hen in feite niet uniek en voor Hem is geen plaats als de (enige) Verlosser. De opvatting van de bahai's om al de religies over één kam te scheren, is daarom onhoudbaar. Uit de heilige boeken worden passages gekozen die in hun nieuwe religie passen, terwijl de onderling controversiële teksten eerder vermeden dan uitgelegd worden. Dat 'nieuw' is trouwens maar relatief, want veel is overgenomen uit het christendom en de islam, en blijkt dus niet zo origineel te zijn. Je zou meer over een nieuw syncretisme kunnen spreken. Door Jezus Christus als een van de vele goddelijke openbaringen te annexeren, wordt Zijn uniciteit in feite geëlimineerd.

Zijn volgelingen / verspreiding

De eerste discipelen van de Báb's waren bekend als 'Brieven van de Levende', samen 17 mannen en een vrouw, de martelares Tahiri⁶, die allen intuïtief geleid werden om de waarheid van de Báb's-claim te erkennen. Geen van deze discipelen overleefde de storm van de oppositie, en de Báb zelf werd, zoals eerder vermeld, op 9 juli 1850 geëxecuteerd op bevel van de Vizier, nadat door islamliders het oordeel was uitgesproken. Bahá'í-aanhangers buigen diep voor de graftombe van de Báb's⁷. Wat een contrast met de christenen: waar het graf van hun Heer ook moge zijn, het is in elk geval leeg, want Jezus overwon de dood en stond op uit het graf.

In de jaren 1908-1918 werd de beweging internationaal. Inmiddels zijn er wereldwijd ruim 5 miljoen volgelingen en vinden we bahai's in bijna ieder land, vooral veel aanhang in de Verenigde Staten, India, Iran en Zuid-Amerika.

In 1937 werd de Duitse vereniging door de nationaalsocialistische regering verboden en haar geschriften vanwege haar internationale en pacifistische strekking vernietigd.

In de bahai bestuursorde berust het gezag op de geschriften (theocratisch beginsel), de gekozen raden (aristocratisch beginsel) en de gelijkwaardigheid van alle stemgerechtigde leden (vanaf 15 jaar, democratisch beginsel).

Iran

Iran is de bakermat van het bahaïsme. De grootste religieuze minderheid in Iran wordt gevormd door de bahai's met naar schatting 300.000 volgelingen. Zij worden daar niet erkend, maar wel gediscrimineerd, beschouwd als afval-

ligen en samenzweerders, zionisten en spionnen voor Israël. Zij zijn rechteloos, onbeschermd en dus vogelvrij, en bovendien gebruikt als zondebok. De bahai's begonnen daarom thuis hun kinderen te onderwijzen. Vandaar dat in 1987 het Bahá'í Institute for Higher Education was opgericht, maar dat is door Iraanse autoriteiten zo goed als vernietigd. Hoewel de regering weet dat bahai's geweldloosheid voorstaan en zich niet mengen in politiek (dat verdeelt meer mensen dan dat het mensen samenbrengt), is het beleid gericht op hun eliminatie. Eenwording van de mensheid en het ontstaan van een geweldloze wereldbeschaving blijkt dus in Iran een tot nu toe onbereikbaar ideaal. Zo'n twintigduizend volgelingen kwamen om bij bloedbaden in Perzië oftewel Iran. Een afschuwelijk lijden viel hen ten deel.

Tempels en rituelen

Bahá'u'lláh schreef dat in elke gemeenschap een mooi huis van aanbidding moest komen, open voor alle mannen en vrouwen voor gebed, schriftlezing en meditatie (de drie elementen voor een bijeenkomst). Dit gebouw moest omgeven worden door wetenschappelijke, opvoedkundige en humane instituten, om religie in elke fase van het leven aan te vullen. Om tot een nieuwe wereldstaat te komen, is in de hele wereld de bouw nodig van zogenaamde 'huizen van gerechtigheid'. Al deze huizen moeten op hun beurt afstemmen op het 'Universele Huis der Gerechtigheid' in Haifa. De leden van het Universele Huis staan volgens het bahá'igeloof onder goddelijke leiding. Wat zij eensgezind of met meerderheid van stemmen besluiten, is Gods eigen wil.

Aan dezelfde Israëliëse kust, maar dan 23 kilometer noordelijker, ligt Akko waar de graftombe van Bahá'u'lláh is te vinden. Deze graftombe is de heiligste plaats op

aarde voor bahai's en het punt waarnaar zij zich dagelijks keren in gebed. (Dus toch een ritueel!)

En dus verscheen in elk werelddeel een indrukwekkende tempel. De centrale tempel en tevens hoofdkwartier staat in Haifa (Israël⁸). Vlakbij staan ook het 'Internationaal Bahá'í Archiefgebouw', het 'Centrum voor de Bestudering van de Teksten', en het 'Gebouw voor het Internationaal Onderrichts Centrum'.

De Europese moedertempel vinden we in Langenhain bij Frankfurt (Duitsland) op een top van het Taunusgebergte. En elders in de wereld in Wilmette bij Chicago (Illinois, V.S.), Panama City, Kampala (Oeganda), Sidney (Australië), New Delhi (India) en Apia, West Samoa. De tempel in Ischkabad (Russisch-Turkestan) werd in 1928 door de Russische regering onteigend en in een museum veranderd. In deze tempels worden geen diensten of ceremoniën gehouden, geen rituelen uitgevoerd, en is er geen vaste vormendienst of liturgie. Arbeid dat verricht wordt in een geest van dienstbetoon aan de mensheid, is een vorm van aanbidding. Desondanks zijn leden verplicht driemaal per dag gebeden op te zeggen. Men onderscheidt 'verplichte', 'algemene' en 'speciale' gebeden⁹, een jaarlijkse vasten (altijd begin maart, 19 dagen tussen zonsopgang en zonsondergang) en wordt men aangemoedigd 's morgens en 's avonds vooral bahaigeschriften te lezen en te herlezen. De boeken van Bahá'u'lláh zijn: 'Boek van het verbond' (hoofdwerk); 'De verborgen woorden'; 'De zeven Valleien en de vier Valleien'; 'The Book of the Certitude'; 'Epistel of the Son of the Wolf'; 'Gebeden en Meditaties'; 'Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh'; selecties van zijn schrijven zijn gebundeld in 'Bahá'í World Faith'. Zijn leer is uitgelegd in ruim honderd boekwerken. Het Universele Huis

van Gerechtigheid in Haifa zorgt ervoor dat er geen verschillen optreden in de uitleg van zijn leer. Doordat er maar één uitleg mogelijk is, worden splitsingen voorkomen. Hun literatuur is in meer dan 600 talen vertaald.

Bahai's kennen geen priesters of andere voorgangers, geen sacramenten, iedereen heeft dezelfde rechten en plichten. De enige muziek is van solisten en een à capella koor.

Giften van buitenstaanders worden niet aanvaard. Lidmaatschap verkrijgt men door inschrijving. "Het enige wat je hoeft te doen om bahai te worden, is te verklaren, dat je gelooft dat Bahá'u'lláh een profeet van God is en dat je zult proberen om zijn visie na te leven en uit te dragen¹⁰". Mensen bekeren of ompraten is niet de bedoeling. De bahai's vragen van het publiek geen geld voor hun activiteiten. Afscheidingen binnen het bahaïsme zijn verboden, hoewel er wel een scheuring ontstond, waarin religieuze tegenstellingen een rol speelden en een minderheid de broer van Effendi als leider koos. In 1963 vond het eerste wereldcongres plaats en in 1992 het tweede te New York. De Internationale Bahá'í-Raad behoort tot de niet-gouvernementele leden van de Verenigde Naties en oefent haar aanzienlijke invloed uit.¹¹

In Nederland

De eerste verbreidster van de bahaïsme in Nederland was de Amerikaanse juffrouw Louise Drake Wright, die in 1933 optrad. Het hoofdkwartier met eigen voorlichtingsbureau is sinds 1951 in Den Haag gevestigd onder de naam 'Bahá'í Wereldgeloof, Centrum voor Nederland'. Ook te Amsterdam is een belangrijke vestiging (ontstond in 1948) en in Arnhem, Breda, Amstelveen, Amersfoort, Alkmaar, Almere, Apeldoorn, (Drachten), Ede, Groningen, Leiderdorp, Lelystad, Maarsse, Friesland, Veldhoven, Rijswijk, Rotterdam, Middelburg, Nijmegen, Utrecht, op Texel en in Zeeland is een bahai-gemeenschap te vinden¹². In Nederland zijn er rond de 1500 volgelingen in 178 gemeenten. Kerkgebouwen in Nederland van de bahai's zijn er (nog) niet, men komt bijeen in woningen van leden. Momenteel zijn er in Nederland 31 plaatselijke Geestelijke Raden.¹³

Het getal negen

Bij moslims zien we het getal 99 terugkomen, want een tasbeeh is een door moslims gebruikt gebedsnoer. De tasbeeh is een hulpmiddel bij het verrichten van dzikr, waaronder het gedenken van de 99 Schone Namen van God en het prijzen van God na het gebed door 33 maal Soebhan Allah (verheven is God/Allah?),

33 maal Al-hamdoelillah (dank aan God/Allah?) en 33 Allahoe Akbar (God/Allah? is de grootste) te zeggen.¹⁴

Het getal negen is de getalswaarde van de naam Bahá'u'lláh. Negen is het grootste enkele getal en symboliseert begrip, eenheid en vereniging. Wegens gebrek aan een aangewezen opvolger, berust de leiding bij een comité van negen personen, éénmaal in de vijf jaar gekozen uit 127 vertegenwoordigers. Dat zijn de negen leden van het Universele Huis der Gerechtigheid in Haifa. Het aantal leden van de huizen der gerechtigheid is negen. Een gemeente moet minstens negen leden hebben. Negen bahai's is het minimum voor een plaatselijke raad, opdat bijeenkomsten gehouden kunnen worden¹⁵. Elke streek of land moet minstens negen gemeenten tellen voor er een streekraad of nationale raad kan worden gevormd. Er zijn drie bestuursniveaus: lokaal, nationaal en internationaal. De gelovigen van een lokale gemeenschap kiezen volstrekt geheim negen bestuursleden en ook de nationale geestelijke raad bestaat uit negen leden.

Elke bahai-tempel moet, als enige architectonische eis, negen zijden hebben. Het heiligdom in Haifa heeft negen ingangen, de ronde centrale ruimte rust op drie maal negen pilaren, de koepel heeft drie maal negen binten. De tombe van de Báb is het middelpunt van 18 terrassen: negen boven de tombe en negen eronder, die een hoogte van 225 meter bereiken. Samen met de tombe dus 19 in getal, waarvan de getalwaarde gelijkstaat aan het woord 'eenheid'.

De tempels hebben de vorm van een nonagon, zijn dus negenhoekig, soms met negen pilaren van witte kwarts als symbool van de negen wereldreligies. Op negen heilige dagen mag er niet gewerkt worden.¹⁶

Conclusie

De leer van de bahai's is syncretistisch en in haar kern pantheïstisch (pantheïsme is de leer dat alles god is) is. God en mens worden gelijkgeschakeld, of de mens moet God worden, terwijl God en wereld een absolute eenheid vormen. Het christelijk geloof is juist andersom: God werd mens.

Het Ringsteen-symbool, ontworpen door 'Abdu'l-Bahá, met een gestileerde kalligrafie van het woord Bahá'. Het verwijst naar de verbinding tussen God en de mensheid.

Hoewel het streven van bahai's op zich sympathiek en prijzenswaardig is (gerechtigheid, gelijke rechten voor elk mens, klemtoon op eenheid, vredelievendheid, tolerantie¹⁷, enz. - daar kan toch niemand op tegen zijn?), zouden deze idealen tot stand moeten komen uit puur menselijke

kracht, zonder het evangelie. Hoewel de haat van elke vervloekte oorlog en de hartstochtelijke verlangens naar wereldvrede en harmonie volkomen terecht en legitiem zijn, staat deze leer van zelfverlossing haaks op het evangelie, dat de eigen goedheid van de mens verwerpt, maar wijst op het verzoenend werk van de Heer Jezus. Voor christenen is het onacceptabel dat Jezus Christus gedegradeerd is tot een profeet. Niet de herbouw van de van Babels toren (Gen.11:1-9), maar de uitstorting en werking van de Heilige Geest is de oplossing voor de tragische menselijke verdeeldheid.

Door menselijke inspanningen zou de heilzaamst bereikbaar moeten zijn. In dat toekomstige grote vreedrijk, waar zorgen in vreugden en ziekte in gezondheid zullen veranderen, wordt Haifa gezien als het religieuze centrum voor de gehele wereld. Daarbij beroept men zich op Jes. 35:2: *"De woestijn tooit zich met de luister van de Libanon, met de schoonheid van de Karmel en de Saron. Men aanschouwt de luister van HEER, de schoonheid van onze God."* Dit botst echter met de duidelijke positie van Jeruzalem / Sion in Jesaja 2:2-5: *"Eens zal de dag komen dat de berg met de tempel van de HEER rotsvast zal staan, verheven boven de heuvels, hoger dan alle bergen. Alle volken zullen daar samenstromen, machtige naties zullen zeggen: 'Laten we optrekken naar de berg van de HEER, naar de tempel van Jacobs God. Hij zal ons onderrichten, ons de weg wijzen, en wij zullen zijn paden bewandelen.' Vanaf de Sion klinkt zijn onderricht, vanuit Jeruzalem spreekt de HEER. Hij zal rechtspreken tussen de volken, over machtige naties een oordeel vellen. Zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegijzers en hun speren tot snoeimessen. Geen volk zal nog het zwaard trekken tegen een ander volk, geen mens zal meer weten wat oorlog is. Nakomelingen van Jakob, kom mee, laten wij leven in het licht van de HEER"* We hunkeren naar de vervulling van de profetie en eens wordt deze pacifistische droom werkelijkheid.¹⁸

Maar de bahai's ontkennen de absolute en exclusieve autoriteit van de Bijbel. Tegen het licht van de Bijbel, ons uitgangspunt, kompas en 'beste boek voor de weg', gehouden, is het bahaiïsme een valse leer. Op de berg Karmel trad de profeet Elia op en ging het geding aan met 450 Baälprofeten. 'De HERE is God! De HERE is God!' of Nieuwtestamentisch: 'Jezus is Heer!' Ook bezocht ik op diezelfde Karmel, bij Haifa, een bruisende gemeente¹⁹. Daar zag ik hoe het echt is bedoeld: hartverwarmend hoe Joden en Arabieren en Duitsers en Japanners en ... samen eenparig in respect en liefde deze Heer vereren in woord en daad tot een grote zegen van

hun omgeving. Diezelfde weldadige sfeer van vrede ervoer ik in het zorginstelling Ebenezer in Haifa, waar oude van dagen van een Joodse, maar ook Arabische, Engelse, Duitse, Russische liefdevol worden verzorgd, omdat zij samen de Heer Jezus volgen.

drs. W.J.A. Pijnacker Hordijk

Geraadpleegde literatuur:

- J.I. van Baaren, Bahá'í in het licht van de Bijbel, (Amsterdam: stichting Moria, 1979)
- S.C. Bax, Speurtocht naar Hollandse bahá'íverleden, Reformatorisch Dagblad, 3-5-2002
- R.P. Beaver, e.a., Handboek van de wereldgodsdiensten (oorspronkelijke titel Worldreligions), (Den Haag, Voorhoeve, 1982)
- Loes Bijnen, Langzaam wurgt Iran de bahá'í-gelovige, NRC Handelsblad, 9-4-2010
- Joris Cammelbeek, Bahai's zijn leven niet zeker in Iran, de Volkskrant 23-6-1981
- Ds. A.B.W.M. Kok, Verleidende geesten (Kampen: Kon, 1959)
- Walter Martin Hank Hanegraaff, gen. Ed., The kingdom of the Cults, (Min-

- neapolis, Minnesota: Bethany House Publishers, 1997), pp. 321-331
- Inez Polak, De Bab had zelfs geen kaars, Trouw, 3-5-2001
 - G. Roos, Baha'i en de "zoete banden" van Groenewegen, Reformatorisch Dagblad, 21-11-1992
 - G. TEG., Tolerantie en internationalisme werden tot godsdienst verheven, De Standaard, 29-7-1985
 - Ds. H. Veldhuizen, Bahá'í wil zélf wereldrijk bewerken, Reformatorisch Dagblad, 3-6-1994
 - Günter C. Vieten, Het denkbeeld van de Bahá'ís, (Lelystad, Stichting IVIO, 30-11-1979, no. 1791)
 - Ton van der Werf, Bahá'ís in Iran worden met uitroeiing bedreigd, Nieuwsblad van het Noorden 12-12-1981
 - Lode Willems, De Baha'i willen ook overleven, Knack, 30-1-1985
 - Verontwaardiging over celstraf voor Bahai-leiders Iran, Nederlands Dagblad 18-8-2010
 - Bahai's in Smallerland: eenheid in verscheidenheid, Drachten Optimaal, 4-12-1990
 - Bahai-geloof, een religieus esperanto, Trouw, 18-7-1981

<http://www.bahai.org/>
<http://www.bahai-denkbeelden.nl/pdf/Bahai-geloof.pdf>
<https://www.bahai.nl/>
<http://www.bbc.co.uk/religion/religions/bahai/>
<http://www.bahai-denkbeelden.nl/>

Noten

- 1 Daar leefde trouwens ook een andere grote profeet, Zoroaster of Zarathoes-tra genaamd.
- 2 Esperanto past in dit ideaal. Ten aanzien van de éne taal, vinden we een pendant in het streven van de Roomse kerk bij monde van een jezúietenpater die Latijn als wereldtaal wil(de) invoeren.
- 3 Hoewel in het hiernamaals wel wijn beschikbaar zou zijn.
- 4 Baha'i Courant, nummer 136-11, p. 4. Is het Christendom onvoldoende?
- 5 Walter Martin Hank Hanegraaff, gen. Ed., The kingdom of the Cults, p. 327. Deze claim leggen de moslims ook op Mohammed op grond van een totaal verkeerde invulling van het Griekse woord 'parakletos'. Moslims zeggen, dat dit woord eigenlijk 'periklitos' zou moeten zijn, wat de geprezene (Ahmed) betekent. En dat zou op Mohammed slaan. Dit is een onhoudbare gedachte, omdat het Grieks dit woord helemaal niet kent, en omdat de

- Heilige Geest al tien dagen na Jezus' Hemelvaart werd uitgestort, en als Geest in de mens woont. Dit kan dus nooit betrekking hebben op de mens Mohammed, die honderden jaren later leefde).
- 6 Fátimih Baraghání (geb. 1814-1820, d. 1852), een invloedrijke dichteres en theologe van het Bábí-geloof in Iran. Als prominente Bábí wordt zij hoog gewaardeerd door bahai's en zij wordt in de bahai-literatuur vaak vermeld als voorbeeld voor haar moed in de strijd voor de rechten van vrouwen. Haar geboortedatum is onzeker, aangezien haar geboortebewijs bij haar executie werd vernietigd.
 - 7 te vergelijken met de belangrijkste pelgrimsplaats voor de moslims: de Kaaba in Mekka.
 - 8 sraël heeft de bahai-religie officieel erkend, maar zeker tot in 2001 was daar geen officiële bahai gemeenschap. Andersom: omdat de bahai's geen superieur ras of natie erkennen, is er dus ook geen plaats voor het uitverkoren volk Israël. In Iran worden de bahai's van zionisme beschuldigd, maar hun hoofdkwartier dateert van lang vóór de oprichting van de staat Israël (1948)
 - 9 <http://www.bahai-denkbeelden.nl/pdf/Bahai-geloof.pdf>
 - 10 nnelies Roon, Baha'i 'Het is moeilijk om Jezus los te laten', Trouw, 20-2-1996
 - 11 De Bahá'í International Community is een agentschap onder leiding van het Universele Huis van Gerechtigheid in Haifa en heeft een raadgevende status bij de volgende organisaties:
 - Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties (ECOSOC)
 - United Nations Children's Fund (UNICEF)
 - Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)
 - United Nations Development Fund For Women (UNIFEM)
 - United Nations Environment Program (UNEP)
 De Bahá'í International Community heeft kantoren bij de Verenigde Naties in New York en Genève en vertegenwoordigingen bij regionale commissies en andere kantoren van de Verenigde Naties in Addis Abeba, Bangkok, Nairobi, Rome, Santiago, en Wenen. In de afgelopen jaren zijn een Bureau voor het milieu en een Bureau voor de positie van de vrouw opgericht als onderdeel van het Bureau bij de Verenigde Naties. De internationale bahá'í-gemeenschap is ook begonnen met de gezamenlijke ontwikkeling van programma's in

- samenwerking met verschillende andere organisaties van de Verenigde Naties. Op het Millennium Forum van de Verenigde Naties in 2000 was een bahá'í uitgenodigd als enige niet-gouvernementele spreker tijdens de top. <http://www.bahai-denkbeelden.nl/pdf/Bahai-geloof.pdf>
- 12 <http://religie.jouwstarter.nl/bahai.html>
 - 13 <http://www.bahai-denkbeelden.nl/pdf/Bahai-geloof.pdf>
 - 14 Men vermoedt dat de moslims de tasbih van de boeddhistische mala hebben overgenomen. De christelijke kruisvaarders zouden deze op hun beurt van de islam overgenomen hebben en namen deze vervolgens mee naar Europa. Paus Pius V schreef in het jaar 1596 in een bul dat Dominicus, de grondlegger van de dominicanenorde, de rozenkrans in 1221 in Europa introduceerde. Een rozenkrans of paternoster is een gebedsnoer in gebruik in de Rooms-katholieke Kerk. Rozenkrans is ook de naam voor het 'rozenkransgebed', en het is een hulpmiddel bij het uitvoeren van hiervan. De rozenkrans bestaat uit 5 grote en 50 kleine kralen. Het gebed bestaat uit het bidden van het Onzevader (15 maal) en het Weesgegroeit (150 maal) door de rozenkrans driemaal te doorlopen. Vaak doorloopt men de rozenkrans slechts eenmaal en bidt men in totaal 5 Onzevaders en 50 weesgegroeitjes. Dit heet dan een rozenhoedje maar wordt vaak gewoon 'rozenkrans' genoemd. Tijdens het bidden van de rozenkrans wordt het leven, het lijden en de verrijzenis van Jezus overwogen. De tasbih wordt tegenwoordig ook wel gebruikt als sieraad of om de vingers mee bezig te houden. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Tasbih>
 - 15 Vergelijk in het jodendom het 'minjan' of 'minje' : het minimum van tien volwassen joodse mannen om een synagogedienst te mogen houden. Bij sommige liberale gemeenschappen kunnen vrouwen meetellen voor een minjan. Modern-orthodoxe vrouwen houden wel eens een gebed in een aparte vrouwenminjan.
 - 16 21 maart (nieuwjaar), 21 en 29 april, 2, 23 en 29 mei, 9 juli, 20 oktober, en 12 november.
 - 17 Maar hoe tolerant zijn de tolerantengens de intoleranten?
 - 18 Jes. 2:4 staat op de Jesaja-muur in het park tegenover de VN-gebouwen te New York en op een standbeeld dat de VN in 1959 heeft gekregen van NB de Sovjet Unie. Zie ook Micha 4:1-3.
 - 19 De Kehilat HaCarmel <https://www.youtube.com/watch?v=aziLU0kBYEw>

Zijn christelijke vreugdevolle ervaringen echt?

Vele mensen denken dat getuigenissen van christenen alleen gebaseerd zijn op 'whisful thinking' "Een gedroomde schijnwerkelijkheid, of een projectie van een behoefte die in de mens zou zijn. Ervaringen bij christenen wordt zo een steun genoemd van mensen die het leven niet aankunnen. Men heeft zichzelf gehypnotiseerd. Men zegt dat de objectieve realiteit ontbreekt." Billy Graham beweert in zijn 'handboek voor christenwerkers': Het christelijk geloof verschilt van autohypnose, wensvervulling en alle andere psychologische ervaringen in die zin dat de subjectieve ervaring van de christen hecht verbonden is aan een objectief, historisch feit: namelijk de opstanding van Jezus Christus uit de doden! Geloof is een relatie. Natuurlijk moeten ervaringen getoetst worden aan Gods Woord, de Bijbel. Maar geloof is ook communicatie met een levende God. Vele mensen zoeken rust en stilte in tal van retraites en trainingen. Die rust is niet te vinden in de mens zelf, we moeten leren voor God te komen (Hebr.10:19vv) te leren luisteren wat Hij door de Heilige Geest en het Woord tot ons te zeggen heeft. Dat is ook wat het Life Model in het Immanuel gebed leert. In dit luisteren moet onze geest en linker en rechterhersenhelpt onder zijn invloed komen. In het boek 'Vreugde begint' wordt uitgelegd dat vreugde en vrede geleerd en doorgegeven kan worden. Het is een onderdeel van het trainingsprogramma 'Prepare4Joy' Van harte aanbevolen! Vreugde en vrede wordt doorgegeven in een relatie. Zoals de wijnstok en de ranken met elkaar verbonden zijn. De Heilige Geest spreekt door Gods Woord: "Dit zeg ik tegen jullie om je mijn vreugde te geven, dan zal jullie vreugde volkomen zijn. (Joh.14:11)

Gerard Feller

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
- Het publiceren via het blad "Promise" van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.

De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezag heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk, Delft
drs. Piet Guijt, Zoetermeer

Comité van aanbeveling

Ds. Orlando Bottenbley
Drs Martie Dieperink
Drs Bert Dorenbos
Drs MartienJan de Haan
Prof. dr. Ir. Henk Jochemsen
Dhr. Hans L.J. Keijzer
Prof.dr. Martjan Paul
Drs Chr. Steyn
Dhr. Teun Stortenbeker
Dhr Feike ter Velde
Ds dr. Paul J. Visser
Drs Jef de Vriese (België)
Drs Téó v.d. Weele
Dr. Jim Wilder (U.S.A.)

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen is voor de auteur en/of de redactie

Vormgeving DUO-ontwerp, Utrecht

Druk Boom + Verweij grafiservices, Mijdrecht

ISSN: 1383-0295

verschijnt 4 x per jaar

Abonnement 2016: € 25,- per jaargang (inclusief abonnement online)

Abonnement online 2016: € 12,- per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Tel. 0348 - 563359
e-mail: info@stichting-promise.nl
internetpagina: www.stichting-promise.nl
IBAN ING: NL10INGB0004906197
BIC ING: INGBNL2A

IBAN Rabobank: NL58RABO03916.83.071
BIC Rabobank: RABONL2U

Buiten Nederland is alleen een abonnement online mogelijk

St.Promise

Lange Burchwal 80, 3421 SM Oudewater
Nederland

Losse nummer € 4,-

9 771383 029001